

TÜSİAD KONJONKTÜR

DEĞERLENDİRME

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

SAYI 19
OCAK 2008

Genel Değerlendirme

Dış Ekonomik Gelişmeler
Büyüme ve İstihdam
Enflasyon ve Para Politikası
Kamu Maliyesi
Ödemeler Dengesi
Tahmin ve Beklentiler
sayfa 1-8

Tablolar

Üretim ve Fiyatlar
Sektörel Üretim
Finansal Piyasalar
Ödemeler Dengesi
Merkezi Bütçe
Parasal Gelişmeler
Milli Gelir
İşgücü Piyasası
Mikroekonomik Göstergeler
sayfa 9-16

Grafikler

Uluslararası Göstergeler
Milli Gelir
Sanayi Üretimi
İmalât Sanayi
İşgücü Piyasası
Bütçe Gelişmeleri
Cari İşlemler Dengesi
Parasal Gelişmeler
Para Politikaları
Dış Ticaret
sayfa 16-25

2007-2008 Yılı

Senaryoları

sayfa 26

TÜSİAD KONJONKTÜR
DEĞERLENDİRME

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

“Beni yok etmeyen her şey beni daha güçlü kılar.”
Nietzsche

Genel Değerlendirme

2007 yılı, kriz sonrasında sağlanan istikrar ortamının getirdiği yüksek büyüme sürecinin son yılı olmuştur.

2001 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrasında uygulamaya konan programın öncelikli hedefi istikrar ortamının yeniden sağlanması olmuştur. Bu sayede, makroekonomik göstergeler hızla yükselen piyasa ekonomilerinin ortalama değerlerine yaklaşmaya başlamıştır. Yıllarca geciktirilen yapısal önlemlerin alınmaya başlanması ile 2002-2006 yılları arasında ortalama %7.5’lik bir büyüme oranı yakalanmış, çoğu gelişmekte olan ülkeden daha iyi bir büyüme performansı sergilenmiştir. Ancak, 2007 yılı ile birlikte, makroekonomik istikrarın sağlanması ve yapısal reformların gerçekleştirilmesi yoluyla sağlanan iyileşme sürecinin sonuna gelinmiştir. Bugün Türkiye ekonomisi, yavaşlayan büyüme, zorlaşan enflasyonla mücadele, uluslararası piyasalardaki ağırlaşan koşullar, YTL’nin değer kazanmaya devam etmesi, yüksek cari işlemler açığı, 2007 yılında yeniden bozulma eğilimi gösteren mali disiplin, faiz oranlarının yüksekliği, yeteri kadar istihdam yaratılamaması gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların bir bölümü için ekonomideki temel büyüklüklerin yeni denge seviyelerine getirilmesi gerekirken, daha yapısal nitelik arz eden sorunların çözümlenebilmesi için, değişen yapının ihtiyaçlarına göre ekonomik programda gerekli düzenlenmeler yapılmalıdır.

2008 yılında, ekonomide yeni bir vizyon ortaya konulmalı ve bu vizyona uygun yeni bir reform hamlesi başlatılmalıdır.

Dünyada son büyüme döneminin sonuna gelinmekte olması, azalan uluslararası

likidite imkanları ve uygulamakta olduğumuz ekonomik programda günümüzün koşullarının gerektirdiği değişiklikler, büyüme politikalarının yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye ekonomisinde, konjonktürel olanların ötesine geçen ve yapısal karakter gösteren sorunların mevcudiyeti, öncelikle, bu sorunların doğru tespit edilmesi ve uygulanmakta olan ekonomik programın bu tespitler ışığında, gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Öncelikli olarak, istikrarı sağlamış olmanın yarattığı büyüme döneminin ardından, sosyal paydaşların katılımı ile yeni dönemin büyüme dinamiklerinin ne olacağına ilişkin bir vizyonun oluşturulması gerekmektedir. Böyle bir vizyonun oluşturulması ve paydaşlar tarafından sahiplenilmesinin ardından, ekonomik programda, benimsenen vizyona ulaşılmasını mümkün kılacak değişiklikler yapılmalı ve 2003’ün ikinci yarısından itibaren yavaşlamış olan yapısal reform sürecine yeniden hız verilmelidir.

Uluslararası piyasalardaki muhtemel gelişmeler de dikkate alındığında, zorlu geçecek olan 2008 yılında, beklenti yönetimi doğru yapılmalıdır.

Çeşitli toplum kesimlerinin tüm uyarılarına rağmen, 2007 yılı kayıp bir yıl olmuştur. 2008 yılının da kayıp bir yıl olmaması için, artık kendi kendini tekrar etme noktasına gelen eylem planları hayata geçirilmeye başlanmalıdır. Yurtiçindeki ve yurtdışındaki ekonomik aktörlerin, Türkiye’ye duydukları güveni canlı tutmanın yegane yolu, ekonomide yeni bir vizyonu ortaya koymak ve bu vizyona uygun yeni bir reform hamlesi başlatmaktır. Bu nedenle, öncelikle uzun bir süredir ertelenen ekonomik önlemlere yeni bir ivme verilmelidir.

I. Dış Ekonomik Gelişmeler

Dünya ekonomisinin 2008 yılında yavaşlayarak %4.1 büyümesi beklenmektedir.

Uluslararası finansal piyasalarda yaşanan dalgalanma ve ABD ekonomisinin yavaşladığına dair artan sinyaller, dünya ekonomisinin 2008 yılında bir önceki yıla göre daha az büyüyeceğine işaret etmektedir. 2007 yılında %4.9 büyüdüğü tahmin edilen dünya ekonomisinin 2008 yılında %4.1 büyümesi öngörülmektedir. ABD kaynaklı finansal dalgalanmaya bağlı olarak uluslararası finansal piyasalarda bankacılık kesiminin uğradığı zararlar ve hisse senedi piyasalarında satışlar artmıştır. Şu ana kadar açıklanan verilere göre, bu problem sonucu finansal kuruluşların yaptığı zararlar 100 milyar dolara ulaşmıştır. Hasar bilançolarına bakıldığında hem Amerikadan hem de dünyanın geri kalan bölgelerinden, Merrill Lynch, Citigroup, UBS, HSBC ve Morgan Stanley gibi birçok büyük ve uluslararası kuruluşun önemli derecede kayıplara uğradığı görülmektedir. Bu kayıplara her gün bir yenisinin eklenmesi ve toplamda zararın ne boyutta olacağının tam olarak kestirilememesi, finansal piyasalarda açıklanan her yeni zarar haberin kötümser beklentileri daha da kuvvetlendiren yeni bir sinyal olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bu durum, iç içe geçmiş uluslararası finansal bağlantı kanallarında bir güven tıkanıklığı yaratmakta ve piyasa oyuncularını birbirlerine finansman sağlamak konusunda çekimser kılarak likidite problemlerine neden olmaktadır. Piyasalarda artan bu belirsizliğin, 2008 yılında özellikle gelişmiş ülkelerin yurtiçi taleplerinde bir yavaşlamaya neden olması beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, büyümesi için sermaye girişlerine ihtiyacı olan ülkelerin bu durumdan olumsuz etkilenmesi, yurtiçi talep koşullarının canlı olduğu ülkelerde ise dalgalanmanın etkisinin daha sınırlı olması beklenmektedir.

Gelişmiş ülke ekonomilerinde büyümenin 2008 yılında yavaşlaması öngörülmektedir.

ABD ekonomisinde büyümenin 2007 yılının dördüncü çeyreği itibarıyla yavaşladığı görülmekte ve bu dönem için yıllık büyüme oranının %0.8 ile sınırlı kalması beklenmektedir. Dördüncü çeyrekte başlayan yavaşlamanın 2008 yılında da devam etmesi öngörülmekte ve 2007 yılında %2.2 büyüdüğü tahmin edilen Amerikan ekonomisinin 2008 yılında %1.5 büyümesi beklenmektedir. Enflasyon riskinin hala sürdüğü ve kredi genişlemesinin yavaşladığı Euro bölgesinde de büyümenin yavaşladığı görülmekte ve 2007 yılında %2.6 olan büyüme oranının 2008 yılında %1.6'ya gerilemesi beklenmektedir. Japonya'da ise 2007 yılının son çeyreğinde büyümenin geçen senenin üzerinde gelmesi beklense de, 2008 yılında talep koşullarında bir yavaşlama olacağı ve sene sonu için büyümenin 2007 yılının altında kalarak %1.5 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Amerika Merkez Bankası (FED) faiz indirimlerine hız vermiştir.

Mortgage piyasası kaynaklı dalgalanma sonucunda ilk olarak 18 Eylül'de faiz indirimlerine başlayan FED, bu dönemden sonra gerçekleştirdiği indirimlerle faiz seviyesini %5.25'ten %3'e kadar düşürmüştür. İndirimlerin 125 puanlık son kısmı Ocak ayında gerçekleştirilmiştir. FED, öncelikle 30 Ocak'ta düzenlenen aylık para kurulu toplantısını beklemeden, 75 puanlık bir indirime gitmiştir. Bu indirim, FED'in Kasım 1984'ten bu yana gerçekleştirdiği en büyük indirimdir ve 2001 yılı Eylül ayındaki terörist saldırılar sonrasında gerçekleştirilen yarım puanlık indirimden bu yana FED'in ilk kez düzenli toplantısını beklemeden gerçekleştirdiği bir indirimdir. FED bu indirimi takiben para kurulu toplantısının ardından da faizleri 50 puan düşürmüştür. Avrupa Merkez

Bankası (ECB) ise yaşanan finansal çalkantının 2008 yılında Avro bölgesi büyümesini ve enflasyon görünümünü olumsuz etkileyebileceğini belirterek, temkinli para politikası duruşunu korumaya devam etmiş ve 2008 yılının ilk toplantısının yapıldığı Ocak ayında, faiz oranında bir değişiklik yapmayarak oranı %4 seviyesinde sabit tutmuştur. Aynı şekilde, Japon Merkez Bankası (BOJ), Aralık 2007 tarihli toplantısında, yüzde 0.5 olan gösterge faiz oranını değiştirmemiştir.

Küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmaya rağmen gelişmekte olan ülkelerde büyüme güçlü seyretmektedir.

Yaşanan dalgalanmanın gelişmekte olan ülke ekonomilerine etkileri 2007 yılında sınırlı olmuştur. Petrol ve gıda ürünleri fiyatları olmak üzere emtia fiyatlarındaki artışlar, ihracat fazlası veren gelişmekte olan ülkelerin 2007 yılında da büyümelerine katkı sağlamıştır. Ancak, önümüzdeki dönemde gelişmiş ülke ekonomilerinde iç talebin zayıflamasıyla birlikte gelişmekte olan ülkelerin ihracat artışlarının da yavaşlayabileceği öngörülmektedir. Genel olarak bakıldığında, gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranının 2007 yılında %7.8 olduğu ve 2008 yılında %6.9 olacağı tahmin edilmektedir. ABD ile ticareti yoğun olan gelişmekte olan Asya ve Güney Amerika ekonomilerinin sırasıyla 2007 yılında %9.6 ve %5.4 büyüdüğü, 2008 yılında ise %8.6 ve %4.3 büyüyeceği öngörülmektedir. Gelişmekte olan Avrupa ülkelerinin de 2007 yılında %5.5 olan büyüme oranının 2008 yılında %4.6'ya gerileyeceği tahmin edilmektedir. Diğer yandan, Orta Doğu'da yer alan gelişmekte olan ülkelerin 2008 yılında da %6'ya yakın büyüme oranlarını koruyacağı öngörülmekte, Afrika bölgesinde ise 2007 yılında %6'ya çıkan büyüme oranının 2008 yılında artarak %7 olacağı tahmin edilmektedir.

II. Büyüme ve İstihdam

2007 yılının üçüncü çeyreğinde yıllık büyüme %1.5'e gerilemiştir.

Türkiye ekonomisi 2007 yılının ilk üç çeyreğinde %3.8 büyümüştür. Üçüncü çeyrekte büyüme beklentilerin çok altında gerçekleşerek %1.5 ile sınırlı kalmıştır. Bu oran çeyreklik dönemler olarak bakıldığında 2002 yılından beri kaydedilen en düşük büyüme oranıdır. Üçüncü çeyrek rakamının çok düşük gelmesi sene sonunda büyümenin %5 oranının altında kalma ihtimali artmıştır. 2007 yılında büyüme rakamının sınırlı artış göstermesinde daralan yurtiçi talep etkili olmuştur. 2006 yılının ikinci yarısı itibariyle hissedilen iç talepteki yavaşlamanın 2007 yılının ilk üç çeyreğinde de devam ettiği görülmektedir. 2002-2006 döneminde yıllık ortalama %9.4 artan özel sektör yatırım ve tüketim harcamaları, 2007 yılının ilk üç çeyreğinde yavaşlayarak %2.4 artış göstermiştir.

İhracat artışında bir yavaşlama hissedilerken, ithalatın hızlandığı gözlenmektedir.

İlk üç çeyrekte büyümeye en büyük katkı ihracat tarafından yapılmıştır. Aynı dönemin başında ithalatın belirgin şekilde yavaşlaması da büyümeyi olumlu etkilemiştir. Ancak, yılın ilk çeyreğinden itibaren ihracatın büyümeye yaptığı olumlu katkı azalırken, ithalatın yaptığı negatif katkı giderek artmıştır. 2007 yılının ilk çeyreğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre %14.7 artış gösteren ihracatın, üçüncü çeyrek itibariyle %7.5 büyüdüğü görülmektedir. İlk çeyrekte sadece %4.8 artan ithalat ise bu çeyrek sonrasında hızlanmış ve üçüncü çeyrekte %16.8 büyümüştür.

Büyüme zayıf gelmesine rağmen, tüketim harcamalarında bir toparlanma görülmüştür.

Yılın ilk yarısında dayanıklı tüketim mallarına olan talep bir önceki yıla oranla %5.4 civarında gerilerken, yarı

dayanıklı tüketim malı harcamaları %1.3 azalmıştır. Aynı dönemde gıda harcamalarında ciddi bir gerileme gözlenmemiştir. Diğer yandan, üçüncü çeyrek itibariyle durumun tersine döndüğü, dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim mallarına olan talebin artmaya başladığı ve gıda ürünlerine olan talebin yavaşladığı görülmektedir. Üçüncü çeyrekte dayanıklı tüketim malları %5.1 artmıştır. Özellikle otomotiv satışlarında belirgin bir iyileşme görülmüştür. 2007 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %29.1 oranında azalan otomotiv satışları, yılın üçüncü çeyreğinde %13.2 oranında artmıştır. Yarı dayanıklı malların tüketimindeki artış ise %9.1'e yükselmiştir. Diğer yandan, özel yatırım harcamaları, 2007 yılının ilk üç çeyreğinde sınırlı bir artış sergilemiştir. Son beş yıllık dönemde yıllık ortalama %20'nin üzerinde artan özel yatırım harcamaları, 2007 yılının ilk üç çeyreğinde %4.5 civarında bir artış göstermiştir.

Üçüncü çeyrekte Tarım sektöründe üretim gerilemeye devam etmiş, inşaat sektöründe ise belirgin şekilde yavaşlamıştır.

Üretim yönüyle bakıldığında, 2007 yılı üçüncü çeyreğinde tarım sektörü üretiminde ciddi bir gerileme göze çarpmaktadır. Üçüncü çeyrekte milli gelir içinde %20'ye yakın payı olan tarım sektörü üretiminin gerilemesi, büyümenin düşük gelmesinde en önemli etkenlerden biri olmuştur. Yılın ilk yarısında %0.3 gerileyen tarım sektörü üretimi üçüncü çeyrekte, yaşanan kuraklığın etkisiyle, %7.8 gerilemiştir. Aynı çeyrekte inşaat sektörü üretiminde de belirgin bir yavaşlama gözlenmiştir. 2007 yılının ilk yarısında %16.1'lik artışla güçlü büyüme trendini koruyan sektörde üçüncü çeyrek itibariyle büyüme %5.4'e gerilemiştir. Yurtiçi talep koşullarına, diğer hizmet sektörlerine göre daha geç tepki veren sektörün, üçüncü çeyrekte sergilediği yavaşlamada yine

gecikmeli olarak talep daralmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

İmalat sanayii alt sektörlerinde verimlilik artışları yavaşlamıştır.

Üçüncü çeyrekte üretimi yavaşlamaya devam eden bir diğer sektör de sanayidir. Yılın ilk yarısında %5.6 artan sanayi sektörü üretimi üçüncü çeyrekte %3.7 ile sınırlı kalmıştır. İmalat sanayi endeksi incelendiğinde de bu sektöre ait üretim ve verimlilik artışlarının belirgin şekilde yavaşladığı görülmektedir. 2002-2006 döneminde, sırasıyla yıllık ortalama %7.2 ve %8.2 olan imalat sanayi verimlilik ve üretim artışları, 2007 yılının ilk üç çeyreğinde, %1.9 ve %4.3'e gerilemiştir.

Tarım istihdamından kopmalar, işsizlik oranının aşağı çekilmesini zorlaştırmaktadır.

2007 yılı Ekim ayı itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre işsizlik oranlarında önemli bir değişiklik olmamış ve genel işsizlik oranı %9.7, tarım dışı işsizlik oranı ise %12.3 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak 2002-2006 dönemine bakıldığında ekonominin reel olarak yıllık ortalama %7.3 oranında büyüdüğü ancak toplam istihdamın yıllık ortalama %0.7 oranında arttığı görülmektedir. İstihdam artışının sınırlı kalmasında en önemli etken tarım kesimi istihdamındaki daralmadır. Bu dönemde, toplam istihdam yıllık ortalama %0.7 oranında artarken, tarım dışı sektörlerde istihdamın yıllık ortalama %3.9 oranında arttığı görülmektedir. 2002-2006 döneminde, tarım sektöründe istihdam 1,370 bin kişi azalırken, sanayi, hizmetler ve inşaat alt sektöründe ise sırasıyla, 453 bin, 1,584 bin ve 309 bin kişi artış göstermiştir. Bu da son beş yıllık dönemde tarım sektöründe her yıl ortalama 274 bin kişilik istihdam azalışı olduğuna, sanayi, hizmetler ve inşaat sektörlerinde ise sırasıyla her yıl ortalama 91 bin, 317 bin ve 62 bin kişilik istihdam yaratıldığına işaret etmektedir.

III. Enflasyon ve Para Politikası

2007 yılı sonu enflasyonu, %6'lık üst bandın üzerinde gerçekleşmiştir.

2007 yılı Aralık ayı itibariyle, yıllık enflasyon oranı %8.4 olarak gerçekleşmiş ve %6 olarak belirlenen yıl sonu belirsizlik üst sınırının üzerinde gerçekleşmiştir. 2007 yılı ilk döneminde 1.2 puan artarak Mart ayı sonunda %10.9'a yükselen yıllık enflasyon; yılın ikinci ve üçüncü döneminde gerileme eğilimine girmiş, ancak yılın son döneminde yeniden yükselmiştir. Eylül ayı itibariyle %7.1 oranına kadar gerileyen yıllık enflasyon, gıda fiyatlarının yeniden yükselişe geçmesi, akaryakıt ve tütün ürünlerindeki ÖTV artışı ve enerji fiyatlarının yükselmesiyle beraber yılın son döneminde yeniden yükselmiştir. Son dönemde enflasyonda görülen yükselme, genel olarak fiyatları kamu kesimi tarafından yönetilen yada yönlendirilen ürün fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmıştır.

İç talebin enflasyon üzerindeki olumsuz etkileri azalmaktadır.

2006 Haziran ayından itibaren uygulanan sıkı para politikasının enflasyon üzerindeki olumlu etkileri 2007 yılında belirginleşmiştir. Enflasyonun; 2007'nin ikinci ve üçüncü döneminde gerilemesinde, talep duyarlılığı yüksek olan dayanıklı tüketim malı fiyatları ve hizmet sektörlerindeki fiyat artışlarının yavaşlaması etkili olmuştur. Söz konusu etki yılın son döneminde de devam etmiş; otomobil, elektronik ev aletleri ve mobilya fiyatları 2006'nın son dönemine oranla gerilemiştir. 2005-2006 döneminde, ortalama %14.1 olarak gerçekleşen lokanta ve otel fiyatlarındaki artış, 2007 genelinde kademeli olarak yavaşlamış ve yılın ikinci yarısındaki artış hızı %10'a gerilemiştir. Ulaştırma fiyatları 2005 yılında %15.4, 2006 yılında %10.3 oranında artarken, 2007 yılındaki artış %5.7'ye gerilemiştir. Son üç yıllık dönemde

ortalama %20 oranında artan kira fiyatlarının da, 2007'nin son çeyreğinde %16.4 artışı görülmüştür.

Gıda fiyatlarındaki artışlar, enflasyonun düşüş sürecini yavaşlatmaktadır.

2006 yılının ikinci çeyreğinden başlamak üzere, gıda fiyatlarındaki artış, toplam enflasyon artışının üzerinde gerçekleşmektedir. Gıda fiyatları, 2006 yılında ortalama %9.6 artarken, 2007'deki artış hızı %12.4'e yükselmiştir. Bu gelişmede, talep yönlü baskıların önemli bir etkisi olmazken, yağış eksikliği ve mevsim normallerinin üzerinde seyreden hava sıcaklıkları nedeniyle azalan üretim kaybının etkisi görülmektedir. Sebze ve meyve üretimindeki azalma, işlenmemiş gıda ürünleri fiyatlarına doğrudan yansımaktadır. Bununla birlikte üretimin gerilemesi, tarım ürünlerini girdi olarak kullanan gıda sanayinin üretim maliyetlerini artırarak, işlenmiş gıda ürünleri fiyatlarının da dolaylı olarak artmasına yol açmaktadır.

Enflasyon beklentileri, yıl sonu hedeflerin üzerinde gerçekleşmektedir.

2007 Ocak ayında %6.8 olarak beklenen 12 ay sonrasının enflasyon beklentisi 2007 Kasım ayında %5.9'a gerilemiştir. Ancak yılın son döneminde artan gıda fiyatları ve vergi ayarlamalarının etkisiyle Aralık ayında %6.1'e yükselmiştir. Merkez Bankası Beklenti Anketi'ne göre 2008 yıl sonu enflasyon beklentisi %6.1, 2009 yılının ise %5.3'tür. Merkez Bankası'nın parasal sıkılaşmaya yönelik aldığı önlemlerin etkileri, enflasyon beklentilerini olumlu etkilemekle birlikte, enflasyonun nokta hedefiyle karşılaştırıldığında beklentilerin oldukça yüksek seviyede devam ettiği görülmektedir. Beklentilerin, 2008 ve 2009 yılları hedefi olan yüzde 4 düzeyinin üzerinde seyretmesi enflasyonla mücadelede alınacak mesafe olduğuna işaret etmektedir.

İmalat sanayi sektörlerinde, girdi maliyetleri yavaşlamaktadır.

2007 yılında, ana metal, makine teçhizat, taşıt araçları ve kimyasal madde sektörlerindeki üretim maliyetleri giderek yavaşlamıştır. Ana metal sanayinde maliyetler, kurlardaki gelişmelere paralel olarak 2006'nın üçüncü döneminde %45'e kadar ulaşırken, 2007 yılında kademeli olarak yavaşlamış ve 2007'nin son döneminde %6.6 oranında gerilemiştir. İhracatın en önemli iki sektörü olan taşıt araçları ve makine teçhizat sektörlerinde, 2006'nın üçüncü döneminden başlamak üzere üretim maliyetleri artmış, 2007'nin ilk çeyreğinden itibaren yavaşlamıştır. 2007'nin son döneminde, taşıt araçları sektöründeki maliyet artışı %0.3'e düşerken, makine ve teçhizat sektörü maliyetleri ise %1 oranında gerilemiştir. Tarım sektörü üretiminin gerilemesiyle birlikte artan fiyatlar, tarım ürünlerini ana girdi olarak kullanan gıda sanayi maliyetlerini olumsuz etkilemektedir. 2006 yılının üçüncü döneminden itibaren sektördeki üretim maliyetleri istikrarlı bir şekilde yükselmektedir. 2007'nin dördüncü dönemi itibariyle girdi maliyetlerindeki artış %14'e yükselmiştir.

Toplam talep gelişmeleri, faiz indirim sürecinin devam etmesine olanak sağlamaktadır.

2007 yılı enflasyon gelişmeleri, genel olarak para otoritesinin politika araçları ile doğrudan etkileyemediği ürün fiyatlarındaki gelişmeler sonucunda şekillenmiştir. Para politikasının etkileyemediği talep yönlü enflasyon gelişmeleri ise 2007 yılında etkisini göstermiş, yavaşlayan özel kesim talebinin toplam enflasyona yaptığı katkı azalmıştır. 2006 yılı ortalarından itibaren uygulanan sıkı para politikasının etkileri, fiyatları para politikası uygulamalarına duyarlı olan dayanıklı tüketim malları ve hizmetler grubu fiyatlarında açıkça görülmüştür.

IV. Kamu Maliyesi

2007 yılında merkezi bütçe dengesi 13.9 milyar YTL açık vermiştir.

2007 yılında merkezi bütçe gelirleri hedeflenen seviyenin yaklaşık 1.5 milyar YTL üzerinde gerçekleşerek 189.6 milyar YTL, giderleri ise yine hedefin yaklaşık 1.5 milyar YTL altında kalarak 203.5 milyar YTL olmuştur. Böylece, sene sonu için hedeflenen 16.8 milyar YTL'lik bütçe açığı, 13.8 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, 2006 yılı sonunda oluşan 4.6 milyar YTL'lik bütçe açığının 2007 yılında %82 arttığını göstermektedir. Milli gelire oran olarak bakıldığında ise bütçe açığının bir sene önceki %0.8 seviyesinden 2007 yılında artarak %2.3 seviyesine yaklaşması öngörülmektedir.

2007 yılında, faiz dışı fazla (FDF) hedeflenen seviyenin 1.3 milyar YTL altında kalmıştır.

2007 yılı faiz dışı harcamaları hedeflenen seviyenin 2.7 milyar YTL üzerinde gerçekleşerek 154.8 milyar YTL olmuştur. Ancak, toplam gelirlerin de beklenenden 1.5 milyar YTL fazla olması nedeniyle, faiz dışı fazla 34.8 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. Böylece hedeflenen seviyenin 1.3 milyar YTL altında kalmıştır. 2007 yılı için merkezi bütçe faiz dışı fazlasının milli gelire oranının yaklaşık %5.4 olması beklenmektedir. IMF tanımlı faiz dışı fazla oranının ise 2007 yılı için en fazla %4.5 olması beklenmektedir. Diğer yandan, 2007 yılında faiz giderleri tahmin edilen 53 milyar YTL'nin yaklaşık 4.2 milyar YTL altında gerçekleşmiş ve 48.7 milyar YTL olmuştur. Böylece bu kalem için ayrılan ödeneğin %92'si kullanılmıştır.

Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler 2007 yılında da cari transfer harcamalarının yarısını aşmıştır.

2007 yılında toplam harcamalar bir önceki yıla göre %14 artış

gösterirken, faiz dışı harcamalar %17 artmıştır. Faiz dışı harcamalar içinde en büyük kalemi 2007 yılında da 63.3 milyar YTL ile cari transferler oluşturmuştur. Cari transferlerin %53'üne tekabül eden 33.4 milyar YTL'lik kısım ise sosyal güvenlik kurumlarına yapılan hazine yardımları ve görev zararı ödemelerinden oluşmaktadır. Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan söz konusu transferlerde bir önceki yıla göre %34'lük bir artış görülmektedir. Bu harcamaların artışında en önemli etken sosyal güvenlik ve genel sağlık sigortası kanunda yapılan düzenleme ile söz konusu kurumların gelirlerinde yaşanan düşüş ve bir önceki sene gerçekleştirilen prim affı uygulamasıdır. Faiz dışı harcamalar içinde önemli bir artış gösteren diğer bir kalem yeşil kart harcamalarıdır. Cari transfer niteliğinde olmasına rağmen cari harcamalar içinde yer alan yeşil kart harcamaları bir önceki seneye göre %31 artarak 4.1 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Bu harcamaları içeren tedavi ve cenaze giderleri kalemi için sene başında belirlenen ödenek miktarı 165 milyon YTL iken yıl sonunda gerçekleştirilen toplam harcama 6.6 milyar YTL olmuştur.

2007 yılında dolaylı vergi gelirleri hedeflenen seviyenin altında kalmıştır.

2007 yılında elde edilen toplam 189.6 milyar YTL'lik merkezi bütçe gelirlerinin %80.6'sını, 152.8 milyar YTL'lik vergi gelirleri oluşturmuştur. Böylece vergi gelirleri toplamı için hedeflenen seviyenin %97'sine ulaşılmıştır. Doğrudan ve dolaylı vergi gelirleri olarak bakıldığında, 2007 yılında dolaylı vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içindeki payının azaldığı dikkat çekmektedir. 2006 yılında toplam vergi gelirleri içindeki payları sırasıyla %31 ve %69 olan doğrudan ve dolaylı vergi gelirlerinin, 2007 yılında payları %34 ve %66 olmuştur. Dolaylı vergiler genelinde öngörülen tahsilatın yapılamamasında, KDV gelirlerinin beklenenin çok altında kalması önemli rol oynamıştır. 2007 yılı başında, 20.2

milyar YTL olması beklenen KDV gelirleri, sene sonunda 16.8 milyar YTL ile sınırlı kalmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında; 2007 yılında KDV iadesi uygulamasının kaldırılmasının; tüketim harcamalarının yavaşlamasının ve gıda gibi bazı ürünler üzerindeki KDV oranının azaltılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Tüketicinin yavaşlamasından olumsuz etkilenen diğer bir dolaylı vergi kalemi ise ÖTV olmuştur. ÖTV gelirleri için sene sonu için hedeflenen 41 milyar YTL'nin %95'i tahsil edilebilmiştir. Hem KDV hem de ÖTV gelirlerinde 2007 yılında bir önceki yıla göre %6'lık sınırlı bir artış olmuştur.

Doğrudan vergi gelirleri ve sermaye gelirleri toplam gelir hedefine ulaşılmasında önemli rol oynamıştır.

Dolaylı vergi gelirleri öngörülenin altında gerçekleşirken, doğrudan vergi gelirleri ve sermaye gelirlerinde ise hedeflenen seviyenin üzerinde tahsilat yapılmıştır. Gelir vergisi ve kurumlar vergisi gelirleri bir önceki seneye göre sırasıyla %19 ve %23 artarak 34.5 milyar YTL ve 13.8 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Sermaye gelirleri için öngörülen 2.6 milyar YTL'lik hedef ise kalan Türk Telekom özelleştirme ödemelerinin tek seferde yapılmasıyla birlikte 6.1 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir.

2007 yılında AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun milli gelire oranının %60'ın altına gerilemesi beklenmektedir.

2007 yılında kamu brüt borç stoku ve iç borç stokundaki artışın durduğu görülmektedir. Yılı üçüncü çeyreği itibariyle toplam kamu brüt borç stoku 359 milyar YTL, borç stokunun en büyük bölümünü oluşturan iç borç stoku ise 272 milyar YTL olmuştur. Milli gelire oran olarak bakıldığında ise 2001 yılından bu yana kamunun gerek toplam brüt borç stokunda gerekse iç borç stokunda önemli bir düşüş göze çarpmaktadır. 2001 yılında,

GSYİH'ye oran olarak, sırasıyla %106 ve %70 olan toplam brüt borç stoku ve iç borç stoku oranları, 2007 yılı üçüncü çeyreği itibariyle %57 ve %44 oranlarına gerilemiştir. Yine 2007 yılı üçüncü çeyreği itibariyle Avrupa Birliği tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun milli gelire oranı %54.2'ye gerilemiştir.

2007 yılının son çeyreğinde iç borç stokunun ortalama vadesi kısalmış, maliyeti ise azalmaya devam etmiştir.

2006 yılının Mayıs ve Haziran aylarında yaşanan uluslararası finansal dalgalanmanın Hazine iç borç stoğu üzerindeki etkisi 2007 yılı üçüncü çeyreği itibariyle ortadan kalkmaya başlamıştır. Ancak, takip eden dönemlerde uluslararası finansal piyasalarda ABD mortgage piyasası kaynaklı yaşanan dalgalanma nedeniyle, özellikle vade bakımından sağlanan iyileşmede yeniden gerileme görülmeye başlanmıştır. İç borç stoğunun ağırlıklı ortalama vadesi Eylül ayında 30.7 ay iken, Aralık ayı itibariyle 21.9 aya gerilemiştir. Ancak, yıl geneline bakıldığında, 2006 yılında 28 ay olan ağırlıklı ortalama vadenin 2007 yılında 34 aya çıktığı görülmektedir. 2006 yılı genelinde ağırlıklı ortalaması %18.1 olan faiz oranı ise, 2007 yılı Aralık ayı itibariyle %16.5'e gerilemiştir. Yıl geneline bakıldığında ortalama maliyetin 2006 yılının üzerinde kalarak %18.4 olduğu görülmektedir.

2008 bütçesi, 2007 yılına göre ciddi bir sıkılaşmaya işaret etmemektedir.

2007 yılında 205 milyar YTL olarak belirlenen toplam merkezi bütçe ödeneği 2008 yılı için 222.3 milyar YTL olarak belirlenmiştir. Harcamaların yaklaşık dörtte birini faiz giderlerinin oluşturması beklenmekte ve faiz dışı harcamaların 166.3 milyar YTL olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Merkezi bütçe gelirlerinin ise 2007 yılına göre %9 artarak, 205 milyar YTL'ye ulaşacağı tahmin edilmiştir. Bunun 171.2 milyar

YTL'sinin vergi gelirleri ile sağlanacağı öngörülmüştür. Bu doğrultuda, gerek faiz dışı fazla gerekse bütçe açığının milli gelire oranında da ciddi bir küçülme yaşanmayacağı tahmin edilmektedir. 2007 yılı sonunda milli gelire oranı %2.3 olarak tahmin edilen bütçe açığının, 2008 yılı sonunda %2.5 olacağı, yine sene sonunda milli gelire oranı %5.3 olarak gerçekleşecek faiz dışı fazla oranının da 2008 sonunda aynı kalacağı açıklanmıştır.

V. Ödemeler Dengesi

İhracatın ithalatı karşılama oranı yükselmektedir.

2007 yılı Kasım ayı itibariyle, 12 aylık toplam ihracat (fob) 106 milyar dolar, ithalat (cif) ise 167 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve yıllık dış ticaret açığı 61 milyar dolara ulaşmıştır. İhracat gelirleri, 2006 yılı Kasım ayından itibaren yükselerek artmaktadır. 2006 Ekim ayında 12 aylık toplam ihracat %12.3 oranında artarken, 2007 Kasım ayındaki artış %26'ya ulaşmıştır. 2007 Mart ayından itibaren, yıllık ihracat ithalatın üzerinde artmakta, ihracatın ithalatı karşılama oranı yükselmektedir. Bu oran; 2006'nın Ekim ayında %60.4 iken, aylar itibariyle yükselmiş ve 2007'nin Kasım ayında %63.6 olarak gerçekleşmiştir.

İhracat fiyatlarındaki artışlar, ihracat gelirlerinin yükselmesinde belirleyici olmaktadır.

İhraç edilen ürün miktarının yıllar itibariyle önemli bir değişiklik göstermediği; ihracat gelirlerinin, ürünlerin uluslararası fiyat gelişmelerine göre şekillendiği görülmektedir. 2005 yılında, ihraç edilen ürün miktarı ortalama %10.5 oranında artarken, 2006'da %12.2, 2007'de ise %12.8 yükselmiştir. 2005 yılı ilk döneminden başlamak üzere yavaşlayan ürün fiyatları, 2006'nın ilk dönemine kadar ihracat gelirlerinin artış hızını yavaşlatmıştır. 2006'nın ikinci döneminden itibaren yükselme

eğilimine giren fiyatlar, ihracat gelirlerinin yükselmesinde belirleyici olmaktadır. İhracat fiyatları 2007 yılında, ortalama %12.6 oranında artarken, yıl içinde dönemler itibariyle giderek yükselmiş, yılın son çeyreğinde %20.5 oranında artmıştır.

2007 yılında, imalat sanayi ihracatı, alt sektörler geneline yayılarak artmıştır.

2007'nin 11 ayında imalat sanayi ihracatı, geçen senenin aynı dönemine oranla, %28 artarak 91.8 milyar dolara ulaşmıştır. Radyo-tv sektörü dışında, imalat sanayi sektörlerinin tamamında ihracat artışı sağlanmıştır. 2007'nin 11 ayında, radyo-tv sektöründe yapılan ihracat %11 gerilemiştir. İhracat performansında 2006'nın ikinci yarısından itibaren gözlenen iyileşme, başta taşıt araçları olmak üzere makine ve teçhizat ile ana metal sanayii gibi sermaye yoğun sektörlerde 2007 yılında da devam etmiştir.

2007 yılı genelinde, ithal edilen ürün miktarının artması, ithalatın dolar cinsinden yükselmesine yol açmaktadır.

2006 yılı ikinci yarısında kur ve borçlanma maliyetlerinin artmasıyla, azalan ithal ürün talebi 2007 yılında yeniden yükselmiştir. 2006'nın ikinci döneminde ithal edilen ürün miktarı, %14.4 oranında artarken, üçüncü ve dördüncü çeyrekteki artışlar sırasıyla %4.6'ya ve %3.2'ye gerilemiştir. Söz konusu dönemde, ithal ürün fiyatlarındaki artışların yüksek seyretmesine rağmen ithalatın miktar olarak yavaşlaması, ithalatın dolar cinsinden yükselmesini engellemiştir. 2007 yılında ise, ithal edilen ürün miktarı dönemler itibariyle yükselerek yılın son çeyreğindeki artış hızı %15.4 olmuştur. 2007 genelinde, ithalatın miktar olarak artması ithalat giderinin yükselmesine yol açarken, yılın son çeyreğinde başta petrol ve doğal gaz olmak üzere, fiyat artışları dolar cinsinden ithalat artışını olumsuz etkilemiştir.

2007'nin ikinci yarısından itibaren tüketim ve yatırım malı ithalatı canlanmıştır.

İthalatın diğer alt kalemleri ile karşılaştırıldığında, ara malı ithalatının kur, faiz ve iç talebe olan duyarlılığı daha düşük gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, toplam ithalatın yavaşlaması yada yükselmesi, iç talep ve finansal koşullara daha duyarlı olan yatırım ve tüketim malı ithalatındaki gelişmelerle şekillenmektedir. 2006 yılında, finansal piyasalarda yaşanan oynaklığa rağmen ara malı ithalatı istikrarlı bir şekilde artmıştır. 2005 yılında, ara malı ithalatı dolar cinsinden %21.2, 2006 yılında %21.6 oranında artarken, 2007 yılı Kasım ayı itibariyle 12 aylık toplam ara malı ithalat artışı %23.6 olarak gerçekleşmiştir. 2006'nın ikinci yarısından başlayarak yavaşlayan nominal ithalat, yatırım ve tüketim malı ithalatının 2007'nin ikinci yarısından itibaren yeniden canlanmasıyla beraber yükselmektedir. 2006'nın ikinci döneminde bir önceki senenin aynı dönemine oranla %32 oranında artan tüketim malı ithalatı, takip eden dönemlerde yavaşlamış ve 2007'nin ikinci dönemindeki artış hızı %1'in altına gerilemiştir. Söz konusu bir yıllık dönemde, ithal edilen tüketim malı miktarı azalmıştır. 2007'nin ikinci yarısından itibaren canlanan iç taleple beraber, ithal tüketim malı miktarı hızla artmakta ve ithalat giderlerini dolar cinsinden yükseltmektedir. 2007'nin üçüncü ve dördüncü dönemlerinde, ithal edilen tüketim malı miktarı %16 ve %33 oranında yükselmiştir. Aynı dönemde, nominal tüketim malı ithalatı, %22 ve %51 artmıştır. Benzer eğilim yatırım malı ithalatında da görülmekte ve iç talebin canlanmasıyla beraber ithal edilen yatırım malı miktarı yükselmektedir. 2007'nin ikinci yarısında yatırım malı ithalat miktarı %21 artarken, dolar cinsinden ithalat gideri %24 yükselmiştir. 2007 yılında, dolar cinsinden ithalatın artmasında,

ithal edilen yatırım ve tüketim malı miktarındaki artış belirleyici olmuş, söz konusu ürünlerin uluslararası fiyatlarında önemli bir değişiklik olmamıştır.

Cari işlemler açığının finansmanı giderek uzun vadeli finansman kaynakları ile sağlanmaktadır.

2007 yılının on bir ayında 32.8 milyar dolar açık veren cari işlemler dengesi, 39.1 milyar dolarlık net sermaye girişi ile finanse edilmiş ve bu gelişmelere paralel olarak rezervler 6.3 milyar dolar artmıştır. Yılın on bir ayında, özel sektörün uzun vadeli borçlanması ve doğrudan yatırımlar sermaye hareketlerinin belirleyicisi olurken, yurtdışı yatırımcıların sabit getirili menkul kıymet portföylerinde azalma görülmüştür. 2007 yılının 11 ayında, 39.1 milyar dolarlık toplam sermaye girişinin 17 milyar dolarlık kısmı doğrudan yatırımlardaki artışla sağlanmıştır. Aynı dönemde özel sektör, 29,5 milyar dolar tutarında dış borçlanma gerçekleştirmiştir.

Özel kesimin borçlanması, dış borç stokunun belirleyicisidir.

2007 yılı üçüncü döneminde, toplam dış borç stoku 2006 yılına oranla 29.6 milyar dolar artarak 237.3 milyar dolara yükselmiş ve gayri safi yurt içi hasılanın %52'si seviyesinde sabit kalmıştır. 2007'nin üçüncü dönemi itibariyle, özel kesim borç stoku 147.6, kamu kesimi borç stoku 89.7 milyar dolardır. 2002-2007 üçüncü dönemi arasında, toplam dış borç stoku 107.6 milyar dolar yükselirken, özel kesim borç stokundaki artış 104.2 milyar dolardır. Dış borç stoku, özel kesimin borçlanması ile artarken, kamu kesimi borç stoku 3.2 milyar dolar yükselmiştir. Kamu kesimi borç stokunun tamamına yakını uzun vadeli borçlardan oluşmaktadır. Kamu kesimi; uluslararası tahvil ihraçları ile borçlanmayı tercih ederken, uluslararası para ve finansal kuruluşlara olan borcunu azaltmaktadır. 2003 yılında kamu dış borç stokunun %25'i (24 milyar

dolar) IMF kredilerinden oluşurken, bu oran 2007 üçüncü çeyreği itibariyle %8.7'ye (7.8 milyar dolar) gerilemiştir. Kamu kesimi dış borç stokunun GSYİH'ye oranı 2002 yılında %47.5 iken, bu oran yıllar itibariyle gerilemiş ve 2007'nin üçüncü döneminde %19.5 olarak gerçekleşmiştir. 2007'nin üçüncü dönemi itibariyle özel sektör dış borç stokunun GSYİH'ye oranı %32.1'ye yükselmiştir. 2002 yılında, özel sektörün uzun vadeli borcunun toplam içindeki payı %68 iken, bu oran 2007'nin üçüncü döneminde %75'e yükselmiştir.

VI. Tahmin ve Beklentiler

2007 yılında ekonomik büyümenin %4.5 ile sınırlı kalması beklenmektedir.

2007 yılında çeyrekler itibariyle ekonomide giderek yavaşlayan bir büyüme trendi gözlenmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde %2'ye gerileyen büyüme, sene sonu için yapılan %5'lik büyüme tahmininin gerçekleşmesini neredeyse imkansız hale getirmiştir. Dördüncü çeyrekte bir önceki döneme göre daha iyi bir büyüme performansı beklense de yıllık büyümenin 2007 sonunda %4.5 ile sınırlı kalacağı tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönemde yatırım ve tüketim harcamalarının, son beş yıllık dönemdeki kadar olmasa da, yeniden artışa geçmesi beklenmektedir.

2008 yılında ekonomik büyümenin hızlanarak %5 civarında gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Uluslararası finans piyasalarında yaşanan ABD kaynaklı çalkantının derinleşmesi önümüzdeki dönemde tüm gelişmekte olan ülkeler için en önemli risklerden biridir. Küresel ekonomik konjonktürün ciddi şekilde değişmeyeceği, istikrar ortamının korunacağı ve reform sürecine hız verileceği varsayımları altında, 2008 yılında Türkiye ekonomisinin daha yüksek bir büyüme performansı sergileyerek %5

büyümesi beklenmektedir. Nominal faiz oranlarının %15'in altına gerileyeceği ve iç talebin tekrar canlanmaya başlayacağı düşünülen önümüzdeki dönemde, tüketim ve yatırım harcamalarının yeniden canlanarak büyümeye destek vermesi beklenmektedir. Yine 2008 yılında, özel sabit sermaye yatırımlarının ve yüksek ihracat performansının devam edeceği varsayımı altında, sanayi sektöründe üretimin yeniden hızlanacağı tahmin edilmektedir.

2008 yılı sonunda enflasyon oranının hedef aralığının üst bandına yakın gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2007 yılında enflasyon oranı yeniden düşüş eğilimine girse de, kamu tarafından yönetilen ve yönlendirilen fiyatlardaki ayarlamaların da etkisiyle yıl sonunda enflasyon oranı %8.4 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, düşüş trendinin 2008 yılında korunması beklenmektedir. Özellikle, 2007 yılında hizmet fiyatlarındaki artışlarda görülen katılgın kırılmaya başlaması enflasyona düşüş yönünde destek veren önemli bir gelişme olmuştur. 2007 yılında zayıf seyreden iç talebin 2008 yılında yeniden canlanması beklense de, bu gelişmenin enflasyon oranı üzerinde ciddi baskı yaratacak boyutta olmayacağı tahmin edilmektedir. Diğer yandan, 2008 yılında uluslararası finansal piyasalarda yaşanacak ciddi bir bozulma ve beklentilerdeki iyileşmenin tahmin edilenden daha uzun sürmesi, enflasyon oranının düşüşünü olumsuz etkileyebilir. Diğer risk oluşturulan faktörler arasında gıda fiyatlarındaki oynaklık ve kontrol edilen fiyatlarla ilgili ayarlamalar gelmektedir. Gıda fiyatlarındaki artışların orta vadede normalleşme sürecine girmesi beklenmektedir. Ancak, gıda, elektrik ve doğalgaz gibi ürünlerde gidilen fiyat artışlarının genel fiyatlama davranışlarına yansımalarıyla ilgili ikincil etkiler enflasyonun düşüş sürecini tehlikeye atabilecektir. Tüm bu risk faktörlerine rağmen, enflasyonun

2008 yılında düşüş eğilimini koruması, ancak sene sonunda hedef aralığının üst bandına yakın kalarak %6.5 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Enflasyon oranının yeniden düşüşe geçmesiyle başlayan faiz indirimi sürecinin 2008 yılında devam etmesi beklenmektedir.

2007 yılı Mayıs ayı itibariyle enflasyonun yeniden düşüş eğilimine girmesi ve ilk üç çeyrek boyunca hedeflenen bant aralığı içinde kalması, Merkez Bankası'nı faiz indirimine başlaması yönünde harekete geçirmiştir. Banka, 2007 yılı başından beri %17.5 olan politika faiz oranında beklenenden önce bir indirimle giderek Eylül ayında çeyrek puanlık bir düşüş gerçekleştirmiştir. Sonrasında devam eden indirimlerle faiz oranı 2007 sonunda %15.75'e gerilemiştir. 2008 yılında da faiz indirimlerine devam edilmesi ve yıl genelinde en az 1 puanlık indirim gerçekleştirilmesi beklenmektedir. İndirimlerin yılın ilk yarısında yoğunlaşacağı ve yılın ikinci çeyreğinden itibaren faiz politikasının uluslararası piyasalardaki gelişmelere göre şekilleneceği tahmin edilmektedir. Merkez Bankasının yapacağı indirimlere paralel olarak, piyasalarda oluşacak nominal bileşik faiz oranının ikinci çeyrek itibariyle %15.3'e gerilemesi mümkündür. Daha sonra nominal oranlardaki azalmanın yavaşlaması beklenmekte ve yıl sonunda oranın %14.5 civarına gerilemesi öngörülmektedir. Reel faizlerin ise ilk yarı sonunda %6'ya gerilemesi ancak son çeyrekte, nominal faizlerdeki azalmanın sınırlı olacağı veri iken, enflasyon oranındaki düşüşle birlikte yeniden artarak %7 üzerine çıkması beklenmektedir.

Döviz kurunun 2008 yılında reel olarak değer kaybetmesi mümkündür.

2006 yılından itibaren uluslararası finansal piyasalara yönelik artan belirsizlikler döviz kuru ile ilgili tahminleri zorlaştırmakta ve

zayıflatmaktadır. 2006 yılında dolar ve euro karşısında değer kaybeden Türk Lirası, aynı yılın son çeyreğinden itibaren yeniden değer kazanmaya başlamıştır. 2007 yılı sonunda reel döviz kurunun bir önceki seneye göre %20 değer kazandığı görülmektedir. 2008 yılında da, sermaye hareketlerinde ciddi bir dalgalanma yaşanması beklenmemekte ve reel kurun değer kazanmaya devam edeceği ancak bu artışın geçmişe göre daha sınırlı olacağı tahmin edilmektedir. Yılın ilk çeyreğinde nominal YTL/dolar ve YTL/euro kotasyonlarının sırasıyla 1.20 ve 1.74 seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir. Ancak, ikinci çeyrekte uluslararası likidite koşullarına bağlı olarak döviz kurlarında bir artış görülebilir. Bu durumda, ikinci çeyrekte YTL'nin dolar ve euro karşısında değer kaybetmesi ancak devam eden dönemlerde, birinci çeyrek seviyelerine dönecek kadar olmasa da, yeniden değer kazanmaya başlaması mümkündür. 2008 yılı sonunda ortalama YTL/dolar ve YTL/euro kurlarının sırasıyla 1.3 ve 1.8 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

2008 yılında dış ticaret açığının genişlemeye devam edeceği ve cari işlemler açığının milli gelire oranının %7'ye yakın olacağı tahmin edilmektedir.

Bu tahminler çerçevesinde, net dış talebin 2007 yılının son çeyreğinde büyümeye negatif katkı yapacağı öngörülmektedir. 2008 yılında da dış ticaret açığının genişlemeye devam ederek yıl sonunda yaklaşık 70 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Görünmeyen kalemler tarafından sağlanacak toplam gelirlerin ise yaklaşık 30 milyar dolar olması ve bu gelirlerin yine yaklaşık 20 milyar dolarını turizm gelirlerinin oluşturması beklenmektedir. Böyle bir durumda cari işlemler açığının 2008 yılı için yaklaşık 40 milyar dolara ulaşacağı ve milli gelire oranının %7 civarında kalacağı öngörülmektedir.

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)													
ÜRETİM VE FİYATLAR													
2006	2007												
Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Aralık
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (TÜİK, 1997=100)													
Yıllık % Artış	14,9	7,3	3,2	2,0	5,2	2,3	3,9	5,9	2,4	8,3	7,7	..	..
Aylık % Artış	-9,8	0,2	13,9	-4,6	8,2	-0,6	-1,7	-0,7	3,0	-2,1	5,8	..	..
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	0,1	3,7	-1,6	-1,3	2,9	-1,0	0,5	1,3	-2,3	4,8	5,1	..	..
KAPASİTE KULLANIM ORANI (TÜİK, %)	81,7	78,5	80,3	81,9	83,4	84,0	82,1	80,5	83,3	83,3	82,6	81,2	81,2
ÜCRETLER (TÜİK, Dönemsel, 1997=100, İm. San.)													
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (yıllık % artış)	2,1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kişi Başına Reel Kazanç Endeksi (yıllık % artış)	2,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ÜRETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)													
Yıllık % Artış	11,6	9,4	10,1	10,9	9,7	2,9	2,1	3,7	5,0	4,4	5,7	5,9	5,9
Aylık % Artış	-0,1	-0,1	0,9	1,0	0,8	-0,1	0,1	0,9	1,0	-0,1	0,9	0,2	0,2
TÜKETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)													
Yıllık % Artış	9,7	9,9	10,2	10,9	10,7	8,6	6,9	7,4	7,1	7,7	8,4	8,4	8,4
Aylık % Artış	0,2	1,0	0,4	0,9	1,2	-0,2	-0,7	0,0	1,0	1,8	1,9	0,2	0,2
DÖVİZ KURU (TCMB alış kuru)													
YTL/US\$ (aylık ortalama)	1,424	1,420	1,390	1,403	1,355	1,315	1,276	1,308	1,261	1,197	1,185	1,173	1,173
Yıllık % Artış	5,9	7,0	5,4	5,5	1,9	-17,5	-17,5	-10,4	-14,5	-18,8	-18,3	-17,7	-17,7
Aylık % Artış	-1,8	-0,3	-2,1	0,9	-3,4	-1,3	-3,0	2,5	-3,6	-5,1	-1,0	-1,0	-1,0
YTL/€ (aylık ortalama)	1,882	1,844	1,816	1,857	1,828	1,764	1,749	1,782	1,749	1,698	1,737	1,709	1,709
Yıllık % Artış	17,9	14,7	15,2	16,1	12,1	-12,6	-10,9	-4,8	-6,9	-8,7	-7,1	-9,2	-9,2
Aylık % Artış	0,7	-2,0	-1,5	2,3	-1,6	-2,1	-0,9	1,9	-1,9	-2,9	2,3	-1,6	-1,6
FİYAT HADLERİ (TÜİK, 2003=100)													
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	94,0	97,7	97,9	97,3	97,2	98,2	98,1	97,5	97,3	96,9	96,8	..	..
İç Ticaret Hadleri (Tamm/İmalat)	106,6	99,1	100,4	99,6	99,3	103,4	104,1	104,2	106,6	107,9	107,0	107,4	107,4
İÇ BORÇLANMA YAPISI													
Yıllık Bileşik Faiz (%)	21,5	20,3	18,9	20,1	18,9	19,0	17,6	18,9	18,7	16,5	16,2	16,6	16,6
Ortalama Vade (gün)	550	495	645	1140	720	958	392	836	856	854	637	719	719
(..) Yayımlanmamış veri													

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
SEKTÖREL ÜRETİM

		2006												2007											
		<u>Kasım</u>	<u>Aralık</u>	<u>Ocak</u>	<u>Şubat</u>	<u>Mart</u>	<u>Nisan</u>	<u>Mayıs</u>	<u>Haziran</u>	<u>Temmuz</u>	<u>Ağustos</u>	<u>Eylül</u>	<u>Ekim</u>	<u>Kasım</u>											
SANAYİ ÜRETİMİ (yıllık % değişim)	% Pay	100	11,6	3,0	14,9	7,3	3,2	2,0	5,2	2,3	3,9	5,9	2,4	8,3	7,7										
		4,9	-1,0	1,6	16,5	4,3	4,1	17,4	18,0	2,9	6,3	14,6	18,5	16,8	5,2										
		86,9	12,0	2,2	15,1	7,5	2,7	0,4	4,3	1,5	2,6	5,0	1,0	7,8	8,1										
		8,2	12,8	9,2	12,1	6,8	7,9	11,6	9,0	9,3	13,3	8,6	9,1	8,9	5,2										
İMALAT SANAYİİ (yıllık % değişim)	% Pay	10,6	5,7	-2,6	5,3	3,4	8,9	3,2	3,2	0,3	3,3	11,9	-7,9	1,4	5,2										
		1,4	63,4	46,4	35,0	7,2	4,1	-12,3	-16,0	-17,2	-35,4	-7,6	-2,5	3,0	-16,4										
		10,9	10,0	-5,4	12,7	4,2	4,4	7,8	9,3	2,3	-1,3	-4,6	-2,8	-2,5	1,8										
		5,4	1,6	-11,7	0,4	-7,3	-10,6	5,6	0,3	4,5	7,8	8,2	4,2	15,4	7,2										
		1,0	-4,4	-4,2	3,0	12,1	-4,1	15,4	-4,3	-5,2	5,7	4,9	-5,3	2,2	-8,1										
		0,6	19,1	14,1	43,7	23,9	12,9	20,4	21,0	16,5	26,3	16,1	30,1	27,6	10,2										
		1,6	12,2	-10,5	17,0	1,0	1,5	4,0	9,8	1,8	9,4	3,5	5,5	17,5	7,8										
		1,7	-2,5	-0,1	3,2	0,1	-2,2	-3,7	-0,2	0,2	-5,5	4,3	10,3	7,6	3,3										
		14,5	6,9	14,4	10,1	37,7	-0,2	-15,0	7,6	4,3	2,0	-4,1	0,1	-2,1	-0,1										
		10,3	-4,1	0,7	17,8	0,9	3,4	-3,5	3,9	0,7	17,5	14,8	12,1	23,0	23,2										
		3,4	-2,2	-7,9	17,2	20,4	7,5	8,5	18,3	10,1	-0,5	1,0	9,8	19,3	14,4										
		6,9	12,0	4,0	9,6	4,4	-0,6	-3,8	0,1	0,7	0,3	0,3	-3,1	3,4	6,4										
		8,9	17,1	10,4	27,1	14,9	9,9	12,2	9,6	8,5	10,0	9,1	5,2	7,3	15,0										
		3,4	63,7	8,4	47,4	15,8	8,4	13,0	17,2	-5,2	11,0	18,9	5,2	26,7	5,3										
		5,8	36,7	20,8	44,2	23,2	10,5	-1,0	8,4	7,7	-3,0	-0,5	-2,0	-2,4	0,0										
		0,1	165,8	4,9	-8,6	-30,2	-88,6	-66,8	-53,9	-59,7	-26,6	70,3	46,9	-54,2	-43,4										
		3,2	30,0	1,7	56,8	25,4	38,7	49,2	29,8	12,9	-6,4	25,6	16,3	32,5	17,8										
		1,5	-2,6	-28,5	-34,5	-32,4	-32,2	-33,4	-33,5	-31,7	-25,6	-18,9	-32,3	-25,9	-27,7										
		0,3	22,9	-2,2	22,0	-1,1	-26,9	-19,5	-28,9	-34,8	-9,5	-1,5	-0,5	-2,7	-3,7										
		6,3	26,8	6,4	19,4	0,7	0,3	5,9	4,4	-0,9	0,7	11,9	5,1	24,8	24,3										
	1,1	75,0	748,8	-32,0	31,4	52,8	7,8	-9,8	-6,3	10,3	17,3	10,8	41,3	38,5											
	1,3	-11,2	-29,3	-10,9	-29,1	-27,6	-25,3	-37,5	-9,4	-0,2	-10,9	-10,6	1,0	0,8											
SEÇİLMİŞ SANAYİ MADDELERİ																									
	Buzdolabı (bin adet)	562	462	436	456	567	567	543	643	666	578	569	504	481	464										
	Çamaşır Makinesi (bin adet)	564	469	484	526	503	503	442	474	447	276	413	444	434	554										
	Bulaşık Makinesi (bin adet)	146	129	144	150	139	139	150	153	168	101	168	177	163	186										
	Fırın (bin adet)	521	478	466	483	612	612	580	621	503	639	550	553	480	549										
	Televizyon (bin adet)	1.889	1.405	1.047	1.155	1.237	1.237	1.082	867	777	674	936	1.167	1.315	1.300										
	Otomobil (bin adet)	73	65	56	62	73	73	70	81	79	74	34	76	79	93										
	Minibüs-Midibüs (bin adet)	4,5	4,4	3,1	2,9	3,2	3,2	2,5	2,9	3,1	2,6	3,2	3,5	3,4	3,7										
	Otobüs (bin adet)	0,5	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7										
	Kamyon ve Kamyonet (bin adet)	15,9	14,8	12,8	14,4	16,3	16,3	14,9	16,2	16,5	14,3	11,4	17,2	17,4	19,4										
	Elektrik (megawatt-saat)	15,0	16,1	15,7	14,5	15,6	15,6	14,8	15,1	15,7	17,4	17,8	15,7	15,0	16,0										

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)													
FİNANSAL PİYASALAR													
	2007												
	2006	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
HİSSE SENETLERİ PİYASASI													
Ulusal 100 Endeks (1986=1)	39,011	39,741	42,870	41,850	46,018	45,578	45,667	51,644	48,689	51,371	56,262	54,341	55,297
Ulusal 100 Endeks (Aylık % Artış)	0,21	1,87	7,87	-2,38	9,96	-0,96	0,20	13,09	-5,72	5,51	9,52	-3,41	1,76
İşlem Hacmi (Milyon Ytl)	21,195	27,837	30,812	28,882	31,382	31,435	22,014	45,103	36,130	33,763	42,802	34,977	21,544
İMKB Piyasa Değeri (Milyon Ytl)	75,569	78,713	80,125	85,001	85,382	93,343	92,699	106,219	100,130	109,083	115,160	109,791	112,468
Yerli Yatırımcı Payı (%)	34,7	31,4	31,3	30,6	29,2	29,1	29,5	30,7	28,9	28,3	27,9	28,3	27,6
Yabancı Yatırımcı Payı (%)	65,3	68,6	68,7	69,4	70,8	70,9	70,5	69,3	71,1	71,7	72,1	71,7	72,4
VADELİ İŞLEMLER PİYASASI													
YTL/\$ Kontratları													
Şubat 2007	1,449	1,435	1,420	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2007	1,485	1,468	1,448	1,401	1,368	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran 2007	-	1,501	1,480	1,432	1,396	1,335	1,311	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2007	-	-	-	1,466	1,424	1,364	1,338	1,291	1,298	-	-	-	-
Ekim 2007	-	-	-	-	-	1,395	1,366	1,322	1,330	1,223	1,178	-	-
Aralık 2007	-	1,609	1,567	1,532	1,493	1,422	1,397	1,345	1,355	1,247	1,198	1,189	1,165
Şubat 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,271	1,223	1,211	1,195
Nisan 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,229	1,216
YTL/€ Kontratları													
Şubat 2007	1,923	1,866	1,874	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2007	1,974	1,921	1,912	1,873	1,861	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran 2007	-	1,975	1,973	1,929	1,919	1,803	1,767	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2007	-	-	-	1,961	1,923	1,850	1,815	1,780	1,775	-	-	-	-
Ekim 2007	-	-	-	-	-	1,890	1,850	1,832	1,830	1,738	1,701	-	-
Aralık 2007	-	2,090	2,078	2,061	2,050	1,923	1,903	1,838	1,890	1,779	1,758	1,766	1,714
Şubat 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,820	1,770	1,815	1,757
Nisan 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,825	1,778
TAHVİL ve BONO PİYASASI													
Hazine Bonosu/Devlet Tahvil Getirileri*													
1-30 Gün Vadeli	17,4	17,4	17,2	17,3	16,2	16,1	16,8	16,0	16,3	16,2	15,1	15,1	15,2
31-60 Gün Vadeli	17,1	17,3	17,5	16,6	16,1	16,0	16,4	15,3	16,3	15,3	15,3	15,3	15,1
61-90 Gün Vadeli	17,7	18,0	17,3	16,4	16,5	17,0	15,6	15,2	16,7	15,7	15,4	15,2	15,1
91-180 Gün Vadeli	18,0	17,7	17,9	17,6	17,7	16,7	16,5	16,0	16,9	16,5	15,8	15,5	15,4
181-270 Gün Vadeli	18,4	18,9	18,5	18,6	18,3	17,6	17,0	17,0	18,0	17,3	16,4	16,5	16,3
271-365 Gün Vadeli	20,4	19,8	19,1	19,2	18,7	18,5	18,3	18,3	18,8	17,8	16,6	16,5	16,6
366 ve Üstü	22,8	22,2	20,8	21,2	20,2	20,0	19,3	18,8	19,0	18,3	17,0	17,4	17,4
* Yıllık Basit Faizle Ağırlıklı Ortalamalar													

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)													
ÖDEMELER DENGESİ													
	2006					2007							
	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (aylık, milyon \$)	-2.997	-2.984	-2.981	-3.221	-3.104	-3.298	-3.666	-3.171	-2.833	-1.734	-2.298	-3.182	-3.270
Dış Ticaret Dengesi *	-2.862	-3.096	-3.097	-2.726	-3.169	-3.451	-4.265	-4.034	-4.885	-4.652	-4.047	-4.107	-3.702
İthalat (CIF)	12.897	13.048	10.551	11.393	13.235	12.925	14.938	14.265	15.115	14.681	14.459	15.600	16.606
İhracat (FOB), Barut ticareti hariç	8.641	8.604	6.566	7.658	8.958	8.308	9.140	8.963	8.936	8.731	9.016	9.887	11.268
Hizmetler Dengesi	526	492	451	254	584	685	880	1.227	2.109	3.206	2.469	1.333	584
Yatırım Gelişi Dengesi	-836	-554	-437	-843	-628	-601	-391	-491	-411	-485	-883	-554	-321
Canı Transferler	175	174	102	94	109	69	110	127	354	197	163	146	169
ÖDEMELER DENGESİ (12 Aylık Küm., milyon \$)	-33.274	-32.331	-33.062	-33.034	-33.010	-32.430	-32.044	-32.406	-33.525	-33.711	-34.491	-35.469	-35.742
Cari İşlemler Dengesi	-41.915	-41.324	-42.002	-41.768	-41.622	-40.911	-40.561	-40.926	-42.244	-42.729	-43.457	-44.391	-45.231
Dış Ticaret Dengesi *	138.211	139.576	141.982	143.579	145.209	146.547	148.791	150.590	153.996	156.401	158.707	163.107	166.816
İthalat (CIF)	84.177	85.535	86.968	88.568	90.115	91.967	94.065	95.212	97.081	99.001	100.410	103.408	106.035
İhracat (FOB), Barut ticareti hariç	13.532	13.895	13.911	13.895	13.943	13.975	13.797	13.735	13.718	13.958	14.093	14.216	14.274
Hizmetler Dengesi	-6.558	-6.589	-6.641	-6.835	-7.007	-7.168	-6.909	-6.858	-6.868	-6.753	-6.952	-7.114	-6.599
Yatırım Gelişi Dengesi	1.667	1.687	1.670	1.674	1.676	1.674	1.629	1.643	1.869	1.813	1.825	1.820	1.814
Canı Transferler	36.546	35.107	34.448	32.369	33.921	32.831	31.427	32.744	35.380	31.946	35.153	36.279	35.517
Sermaye Hareketleri	19.719	18.985	23.634	24.910	25.672	25.781	19.721	20.300	21.705	18.907	19.830	17.817	16.233
Doğrudan Yatırımlar	10.535	7.373	8.428	10.497	8.297	11.386	14.501	14.316	15.137	9.313	8.327	4.026	-762
Portföy Yatırımları	12.234	14.863	9.135	1.264	5.372	-178	2.244	7.007	8.638	15.244	16.117	24.488	29.494
Diğer Yatırımlar	-1.236	-1.268	-1.288	-1.319	-1.334	-1.329	-1.307	-1.305	-1.354	-1.413	-1.419	-1.464	-1.444
Merkez Bankası	-743	-712	-338	-403	-363	-407	-419	-622	-190	-618	-599	-547	-593
Genel Hükümet	-1.942	690	-604	-5.615	-6.750	-12.723	-14.135	-10.405	-9.538	-3.697	-3.893	2.302	4.046
Bankalar	20.519	20.664	16.135	13.634	18.824	19.719	21.276	22.479	22.999	25.072	26.260	28.248	30.370
Diğer Sektörler	-4.364	-4.511	-4.770	-5.033	-5.005	-5.438	-3.171	-3.140	-3.279	-4.100	-4.232	-4.051	-2.885
IMF Kredileri (net)	-5.942	-6.114	-6.749	-4.302	-5.420	-4.158	-5.039	-8.879	-10.100	-11.518	-9.121	-10.052	-9.448
Rezerv Varlıklar**	-3.272	-2.776	-1.386	665	-911	-401	617	-338	-1.855	1.765	-662	-810	225
Net Hata ve Noksan													
DIŞ TİCARET (yıllık % değişim)													
İthalat (CIF)	33,3	11,0	29,5	16,3	14,0	11,5	17,7	14,4	29,1	19,7	19,0	39,4	28,8
İhracat (FOB)	45,4	18,7	27,9	26,4	20,9	28,7	29,8	14,7	26,4	28,3	18,5	43,6	30,4
Fiyat Endeksi (2003=100)													
İthalat	11,1	14,0	7,1	8,4	9,4	8,3	6,6	7,0	8,0	4,9	8,6	13,6	17,9
İhracat	6,1	10,1	7,2	9,0	9,0	9,5	8,8	9,2	12,2	10,4	14,6	19,4	21,6
Miktar Endeksi (2003=100)													
İthalat	19,0	-9,4	10,5	6,7	2,1	2,2	11,7	10,3	20,5	19,4	6,5	20,9	10,5
İhracat	36,6	9,5	18,0	15,3	10,1	17,2	19,2	4,6	12,5	16,1	3,5	20,5	7,8

(*) FOB, barut ticareti dahil

(**) Ekisi ihratı artışı göstermektedir.

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
MERKEZİ BÜTÇE

	2007												Aralık
	2006	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon YTL)	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Gelirler	171.309	170.082	170.511	179.094	181.244	182.622	182.083	180.290	183.178	185.057	186.698	188.232	189.617
Vergi Gelirleri	137.474	138.417	138.778	140.165	140.432	141.847	142.087	141.181	145.465	147.125	148.778	152.112	152.832
Diğer Gelirler	33.835	31.665	31.733	38.929	40.812	40.774	39.996	39.109	37.713	37.930	37.920	36.120	36.786
Harcamalar	175.304	182.188	182.190	185.371	186.592	190.264	194.385	196.696	196.073	199.840	199.181	202.005	203.501
Carı	61.446	62.757	63.852	64.713	65.783	66.491	66.799	67.707	68.506	69.329	69.662	70.822	71.510
Yatırım	11.934	11.786	11.917	12.194	12.762	12.818	13.373	13.500	13.444	13.443	13.328	13.482	12.915
Transferler	98.186	104.068	102.825	104.706	104.803	107.720	111.091	112.398	110.894	113.829	112.790	114.248	115.523
Carı Transferler	49.603	50.402	50.895	51.321	52.254	55.065	57.465	58.805	58.835	59.493	59.841	61.917	63.249
Sermaye Transferleri	2.637	2.962	3.021	2.755	2.950	3.108	3.662	3.924	3.271	3.246	3.118	3.491	3.543
Faiz Giderleri	45.945	50.705	48.909	50.630	49.599	49.548	49.963	49.969	48.788	51.090	49.831	48.840	48.732
İç Borç Faiz Ödemeleri	38.641	43.163	41.284	42.726	41.319	41.311	41.756	41.823	40.771	43.145	42.173	41.384	41.519
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	41.951	38.599	37.230	44.353	44.252	41.905	37.661	33.563	35.893	36.307	37.347	35.067	34.848
Bütçe Dengesi	-3.995	-12.106	-11.679	-6.277	-5.348	-7.643	-12.302	-16.405	-12.895	-14.783	-12.483	-13.773	-13.883
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-1.546	4.691	2.452	1.421	959	760	-549	-492	507	196	452	897	232
Nakit Dengesi	-5.541	-7.415	-9.227	-4.856	-4.389	-6.883	-12.852	-16.897	-12.388	-14.587	-12.032	-12.876	-13.651
Finansman	5.541	7.415	9.227	4.856	4.389	6.883	12.852	16.897	12.388	14.587	12.032	12.876	13.651
Dış Borçlanma (net)	-1.722	-2.282	552	-433	-345	1.641	1.285	983	-659	-2.632	-4.163	-2.699	-3.352
İç Borçlanma (net)	4.461	10.871	14.101	15.875	14.871	13.200	16.274	15.497	14.142	18.585	16.989	14.666	13.775
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-8.224	-5.302	-6.576	-6.370	-3.710	-1.897	-1.936	-5.565	-7.562	-9.082	-5.101	-5.101	-3.460
Diğer	2.801	-1.175	-5.426	-10.585	-10.137	-7.958	-4.708	417	-1.095	-1.367	-794	908	3.228
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon \$)	120.260	119.793	122.648	127.662	133.732	137.118	138.445	141.297	140.014	146.718	156.025	158.880	161.657
Gelirler	96.508	97.491	99.822	99.913	103.618	106.503	108.034	110.646	111.188	116.645	124.335	128.392	130.295
Diğer Gelirler	23.752	22.302	22.826	27.749	30.113	30.615	30.410	30.650	28.826	30.074	31.690	30.488	31.361
Harcamalar	123.065	128.319	131.049	132.137	137.678	142.856	147.799	154.154	149.871	158.439	166.458	170.505	173.493
Carı	43.136	44.201	45.928	46.129	48.538	49.923	50.790	53.063	52.363	54.966	58.217	59.779	60.965
Yatırım	8.378	8.301	8.572	8.692	9.416	9.624	10.168	10.580	10.276	10.658	11.138	11.380	11.011
Transferler	68.927	73.298	73.961	74.637	77.329	80.880	84.467	88.088	84.764	90.246	94.259	96.433	98.489
Carı Transferler	34.822	35.499	36.608	36.583	38.556	41.344	43.693	46.086	44.971	47.167	50.010	52.262	53.923
Sermaye Transferleri	1.851	2.086	2.173	1.964	2.177	2.334	2.785	2.841	2.500	2.574	2.606	2.947	3.020
Faiz Giderleri	32.254	35.713	35.180	36.090	36.597	37.202	37.989	39.161	37.292	40.505	41.644	41.224	41.546
İç Borç Faiz Ödemeleri	27.126	30.401	29.695	30.456	30.487	31.017	31.749	32.778	31.164	34.206	35.244	34.931	35.396
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	29.450	27.186	26.779	31.616	32.651	31.463	28.635	26.304	27.435	28.785	31.212	29.599	29.710
Bütçe Dengesi	-2.804	-8.526	-8.401	-4.475	-3.946	-5.739	-9.354	-12.857	-9.857	-11.720	-10.432	-11.625	-11.836
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-1.086	3.304	1.764	1.013	708	570	-418	-385	387	155	377	757	198
Nakit Dengesi	-3.890	-5.222	-6.637	-3.462	-3.238	-5.168	-9.772	-13.243	-9.469	-11.565	-10.055	-10.868	-11.638
Finansman	3.890	5.222	6.637	3.462	3.238	5.168	9.772	13.243	9.469	11.565	10.055	10.868	11.638
Dış Borçlanma (net)	-1.209	-1.607	397	-309	-254	1.232	977	771	-503	-2.086	-3.479	-2.278	-2.858
İç Borçlanma (net)	3.132	7.657	10.143	11.316	10.973	9.911	12.374	12.145	10.809	14.735	14.198	12.379	11.744
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-5.773	-3.734	-4.730	-4.541	-2.737	-1.424	-1.472	-4.361	-5.780	-7.201	-4.263	-4.305	-2.949
Diğer	1.967	-827	-3.903	-7.545	-7.480	-5.975	-3.579	327	-837	-1.083	-664	766	2.752
KAMU BORÇ STOKU (GSYİH'ye oran, %)	63	..	..	63	..	..	58	..	..	57	..	..	..
Toplam Kamu Brüt Borç Stoku	45	..	..	44	..	..	41	..	..	40	..	..	..
Net Dış Borç Stoku	5	..	..	4	..	..	3	..	..	2	..	..	..
Net İç Borç Stoku	40	..	..	40	..	..	38	..	..	38	..	..	..

(..) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
PARASAL GELİŞMELER

	2007												Aralık
	2006	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	
PARA ARZLARI (yıllık % değişim)													
Dolaşımdaki Para	5,2	11,5	11,1	16,1	6,8	2,9	10,6	8,3	8,2	14,3	11,3	14,7	11,3
Vadesiz Mevduat (YTL)	1,2	10,0	17,5	-6,0	-4,3	3,1	-3,9	12,4	17,2	29,6	24,4	22,0	13,2
Vadesiz Mevduat (YP)	25,2	20,9	24,2	30,6	27,4	-9,8	-3,3	6,9	7,7	-3,6	-4,5	-6,4	-6,4
M1	9,6	14,0	17,5	11,9	8,9	-1,6	0,7	9,1	11,1	13,0	9,9	10,0	6,0
Vadeli Mevduat (YTL)	25,2	28,3	23,7	21,9	19,4	15,9	19,6	21,4	25,1	21,6	22,4	22,1	24,3
Vadeli Mevduat (YP)	34,1	36,4	36,8	34,7	41,3	24,2	23,1	27,1	24,5	14,9	12,0	8,8	7,6
M2	23,4	27,0	25,8	22,9	22,3	13,6	15,7	19,9	21,5	17,7	16,6	15,6	15,4
Repo	58,0	-11,9	9,6	71,3	27,6	42,2	38,3	22,9	24,2	24,1	23,9	44,8	-5,6
Para Piyasası Fonları	-11,1	-9,9	-11,7	-9,5	-9,2	-18,2	-4,5	3,8	9,6	3,5	10,7	15,4	15,9
M3	21,3	23,7	22,7	21,0	20,0	11,5	14,6	18,9	20,8	16,9	16,4	15,9	15,1
M2 (milyar YTL)	297,5	300,6	304,9	306,7	309,9	315,2	323,1	325,7	333,4	331,4	331,0	335,5	343,4
M2'nin Bileşimi (%)													
Dolaşımdaki Para	7,6	6,8	6,9	7,2	7,2	7,1	7,4	7,3	7,2	7,8	7,5	7,3	7,4
Vadesiz Mevduat	7,7	7,2	7,3	6,9	6,8	7,9	7,4	7,3	8,1	8,2	7,8	8,2	7,5
Vadeli Mevduat	49,1	49,9	49,4	49,9	49,8	49,6	50,3	50,5	50,4	51,1	51,6	51,7	52,9
Döviz Tevdiat Hesabı	35,6	36,1	36,4	36,1	36,2	35,5	34,9	34,9	34,4	33,0	33,1	32,8	32,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
KREDİ HACMİ (yıllık % değişim)													
Mevduat Bankaları Kredileri	44,3	42,4	40,3	35,3	30,9	24,0	22,3	24,4	26,4	24,5	25,7	26,7	25,7
Kamu	49,2	47,8	48,7	47,4	42,5	35,1	33,0	33,1	35,5	32,1	31,5	31,4	32,3
Özel	23,1	21,1	18,7	13,2	9,5	3,8	2,5	5,0	15,5	14,2	22,5	23,5	15,1
Yabancı	201,0	199,9	188,4	180,6	170,9	148,3	147,3	148,1	60,7	58,8	32,1	33,2	55,7
Kalkınma ve Yatırım Bankaları Kredileri	19,4	20,6	20,4	14,5	14,3	8,4	11,5	14,8	19,5	17,8	18,0	18,9	20,1
MEVDUAT HACMİ													
Bankacılık Sektörü Mevduat (milyar YTL)	307,6	313,7	317,3	319,5	323,6	324,6	331,9	338,2	338,7	336,3	338,0	342,3	..
On bin YTL'ye kadar	26,9	27,4	27,1	26,8	26,9	27,1	28,0	28,0	28,1	28,3	28,4	28,5	..
On bin-Elli bin YTL arası	53,4	53,9	54,0	55,0	55,2	55,8	57,3	57,6	57,6	58,6	58,5	58,6	..
Elli Bin-İkiyüzelli Bin YTL Arası	65,3	66,6	67,0	68,5	69,4	70,2	72,8	73,9	74,3	74,9	74,8	75,4	..
İkiyüzelli Bin-Bir Milyon YTL Arası	41,7	42,3	42,7	43,3	44,4	45,0	46,5	47,4	47,3	46,7	46,8	47,5	..
Bir Milyon YTL Üzeri	120,3	123,5	126,6	126,0	127,8	126,5	127,3	131,4	131,4	129,9	129,5	132,2	..
Vadelerine Göre Mevduatın Dağılımı (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..
Vadesiz	17,7	16,1	16,8	16,0	17,4	16,1	16,6	17,3	16,1	15,7	15,8	15,6	..
1 Aya Kadar	28,5	30,4	30,0	31,1	31,8	31,6	29,1	29,0	29,4	28,3	28,7	27,1	..
1-3 Ay Arası	43,1	43,5	43,5	43,4	41,5	43,1	45,1	44,2	44,6	45,7	45,5	47,3	..
3-6 Ay Arası	5,9	5,8	5,5	5,1	4,9	4,7	4,8	5,0	5,3	5,4	5,1	5,2	..
6 Ay-1 Yıl Arası	1,9	1,7	1,8	1,9	2,0	2,0	1,9	2,0	1,9	2,1	2,1	2,0	..
1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli	2,9	2,5	2,4	2,4	2,5	2,4	2,5	2,5	2,7	2,7	2,7	2,8	..
FAİZ ORANLARI													
İnterbank	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,4	17,0	16,5	16,0
3 Aylık Mevduat Faizi	23,6	23,5	23,3	23,3	22,7	22,6	22,7	22,7	22,6	22,6	22,3	21,1	21,2
12 Aylık Mevduat Faizi	23,7	23,7	22,9	23,0	22,5	22,4	22,4	22,3	22,1	22,0	21,7	21,0	21,0
MB REZERVLERİ (milyar \$)	60,8	61,4	63,0	67,5	66,2	65,8	68,3	68,8	71,9	71,7	70,2	72,4	71,3

(..) Yayınlanmamış veri

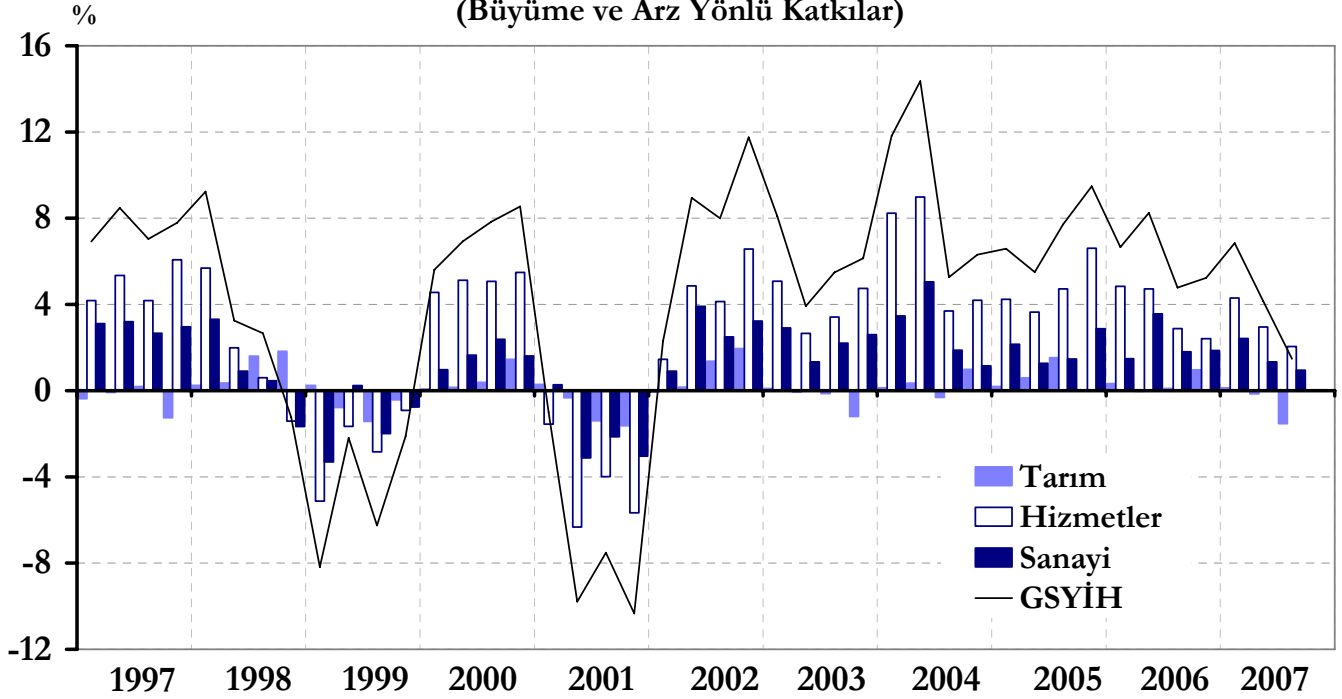
GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (1987 fiyatlarıyla)														
Harcama Gruplarına Göre	Sektörler İtibarıyla													
	Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış		Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış		Yıllık % Artış	
	2005	2006	2006	2006	2006-4	2007-1	2007-2	2007-3	2006	2006	2006-4	2007-1	2007-2	2007-3
Özel Nihai Tüketim Harc.	8,8	5,2	64,4	0,1	2,1	-0,7	3,6							
Gıda- içki	8,2	3,1	21,1	0,2	3,7	3,6	1,5							
Dayanıklı Tüketim Malları	15,0	2,9	13,7	-6,3	-1,1	-9,7	5,1							
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	12,9	15,8	11,5	4,2	1,0	-3,6	9,1							
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme	-0,1	2,9	7,2	0,6	3,6	4,0	1,5							
Hizmetler	7,8	5,0	6,6	4,3	6,0	4,0	3,1							
Konut Sahipliği	1,5	2,2	4,4	2,2	2,4	2,4	2,4							
Devletin Nihai Tüketim Harc.	2,4	9,6	7,0	0,7	8,8	7,4	6,4							
Maaş Ücret	0,8	2,0	3,4	1,5	0,9	1,4	1,2							
Mal ve Hizmet Alımı	4,3	18,0	3,6	0,2	23,1	13,8	11,6							
Gayri Safi Sabit Sermaye Olş.	24,0	14,0	29,7	4,4	3,0	9,6	5,7							
Kamu Sektörü	25,9	-0,2	5,0	1,8	9,1	33,7	11,5							
Makine Teçhizat	51,6	-17,5	1,4	-11,4	-9,4	17,3	33,2							
Bina İnşaatı	16,1	-6,5	0,9	-15,8	47,0	18,8	-9,2							
Bina Dışı İnşaat	16,1	14,3	2,7	21,8	10,6	47,1	10,6							
Özel Sektör	23,6	17,4	24,7	5,6	2,4	6,5	4,5							
Makine Teçhizat	21,4	13,9	17,4	0,3	-2,7	4,6	3,7							
Bina İnşaatı	29,9	26,4	7,3	21,6	18,0	11,9	5,9							
Stok Değişimleri	-30,3	-38,9	3,0	181,9	-2,5	6,9	-21,7							
Mal ve Hizmet İhracatı	8,5	8,5	46,0	6,2	14,7	12,3	7,5							
Mal ve Hizmet İthalatı	11,5	7,1	50,1	1,0	4,8	9,2	16,8							
G.S.Y.İ.H	7,4	6,1	100,0	5,2	6,8	4,1	1,5							

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

İŞGÜCÜ PİYASASI (2006-2007)												
	2006				2007							
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Ekim
TEMEL GÖSTERGELER												
TÜRKİYE TOPLAMI												
Nüfus (15 yaş üstü, bin)	51.922	52.000	52.050	52.151	52.203	52.284	52.341	52.415	52.484	52.581	52.644	52.709
İşgücü (bin)	25.148	25.056	24.742	24.424	24.158	24.559	25.087	25.574	25.866	26.043	25.931	25.766
İstihdam (bin)	22.805	22.641	22.135	21.749	21.398	21.997	22.638	23.309	23.581	23.747	23.548	23.361
İşsizlik (bin)	2.344	2.415	2.608	2.675	2.760	2.562	2.450	2.265	2.285	2.296	2.383	2.405
İşgücüne katılma oranı (%)	48,4	48,2	47,5	46,8	46,3	47,0	47,9	48,8	49,3	49,5	49,3	48,9
İşsizlik Oranı (%)	9,3	9,6	10,5	11,0	11,4	10,4	9,8	8,9	8,8	8,8	9,2	9,3
TARIM DIŞI												
İşgücü (bin)	18.951	19.035	18.870	18.709	18.719	18.839	18.942	19.053	19.067	19.166	19.247	19.288
İstihdam (bin)	16.696	16.713	16.360	16.360	16.061	16.360	16.593	16.862	16.874	16.943	16.957	16.973
İşsizlik (bin)	2.255	2.322	2.510	2.572	2.658	2.462	2.349	2.191	2.193	2.223	2.290	2.315
İşsizlik Oranı (%)	11,9	12,2	13,3	13,7	14,2	13,1	12,4	11,5	11,5	11,6	11,9	12,0
TOPLAM İSTİHDAM (bin)												
TARIM	6.109	5.928	5.775	5.550	5.337	5.668	6.045	6.448	6.707	6.804	6.591	6.387
Ücretli ve Yevmiyeli	635	640	504	410	322	372	476	576	636	675	631	628
Kendi hesabına ve İşveren	2.722	2.707	2.752	2.719	2.736	2.787	2.861	2.916	2.937	2.883	2.800	2.771
Ücretsiz aile işçisi	2.752	2.581	2.520	2.421	2.280	2.509	2.708	2.955	3.134	3.246	3.161	2.988
TARIM DIŞI	16.696	16.713	16.360	16.199	16.061	16.329	16.593	16.862	16.874	16.943	16.957	16.973
Ücretli ve Yevmiyeli	12.430	12.490	12.207	12.110	12.036	12.319	12.606	12.863	12.855	12.914	12.922	12.946
Kendi hesabına ve İşveren	3.712	3.690	3.634	3.587	3.534	3.540	3.532	3.539	3.546	3.537	3.528	3.519
Ücretsiz aile işçisi	554	533	519	503	491	470	455	459	473	491	506	509
EKONOMİK FALİYETE GÖRE İSTİHDAM (bin)												
Tarım	6.109	5.928	5.775	5.550	5.337	5.668	6.045	6.448	6.707	6.804	6.591	6.387
Sanayi	4.586	4.632	4.486	4.419	4.346	4.393	4.413	4.451	4.469	4.443	4.496	4.530
İnşaat	1.420	1.390	1.194	1.097	1.006	1.119	1.244	1.379	1.478	1.523	1.519	1.475
Hizmetler	10.690	10.691	10.680	10.685	10.710	10.816	10.936	11.032	10.926	10.976	10.941	10.969

GSYİH

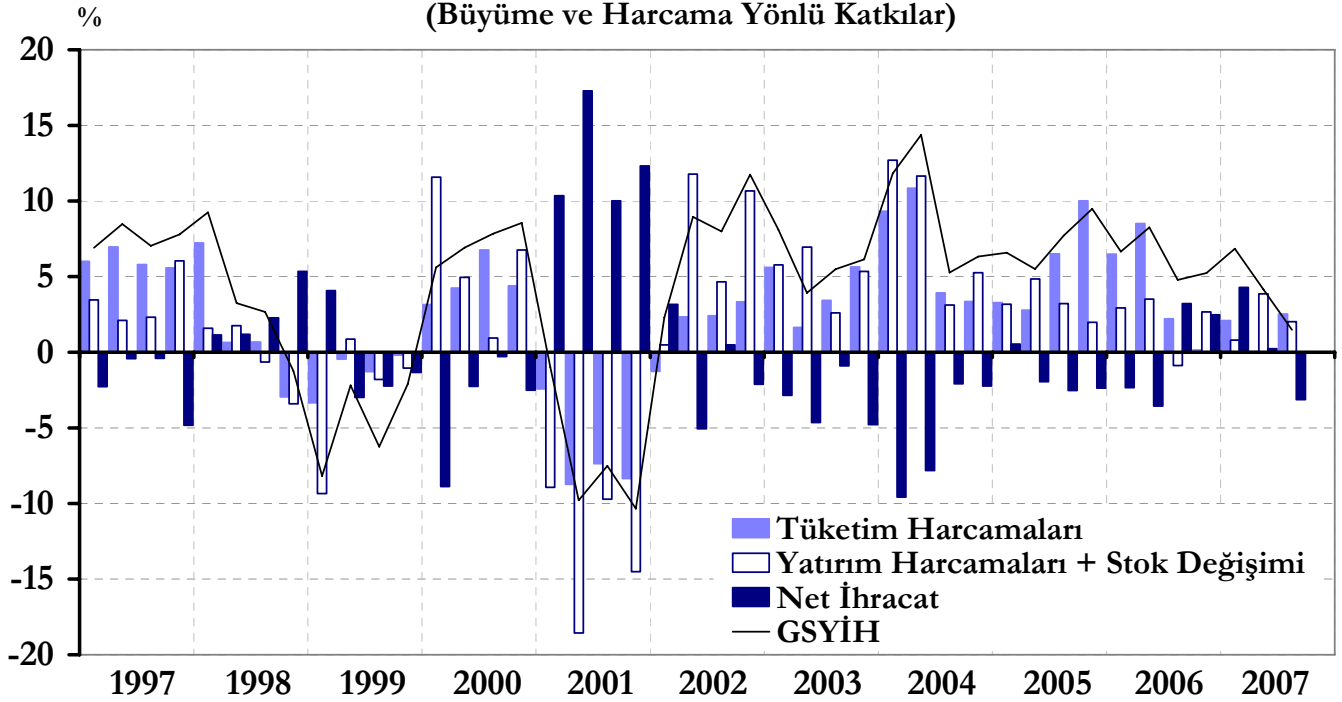
(Büyüme ve Arz Yönlü Katkılar)

Kaynak: TÜİK

GSYİH

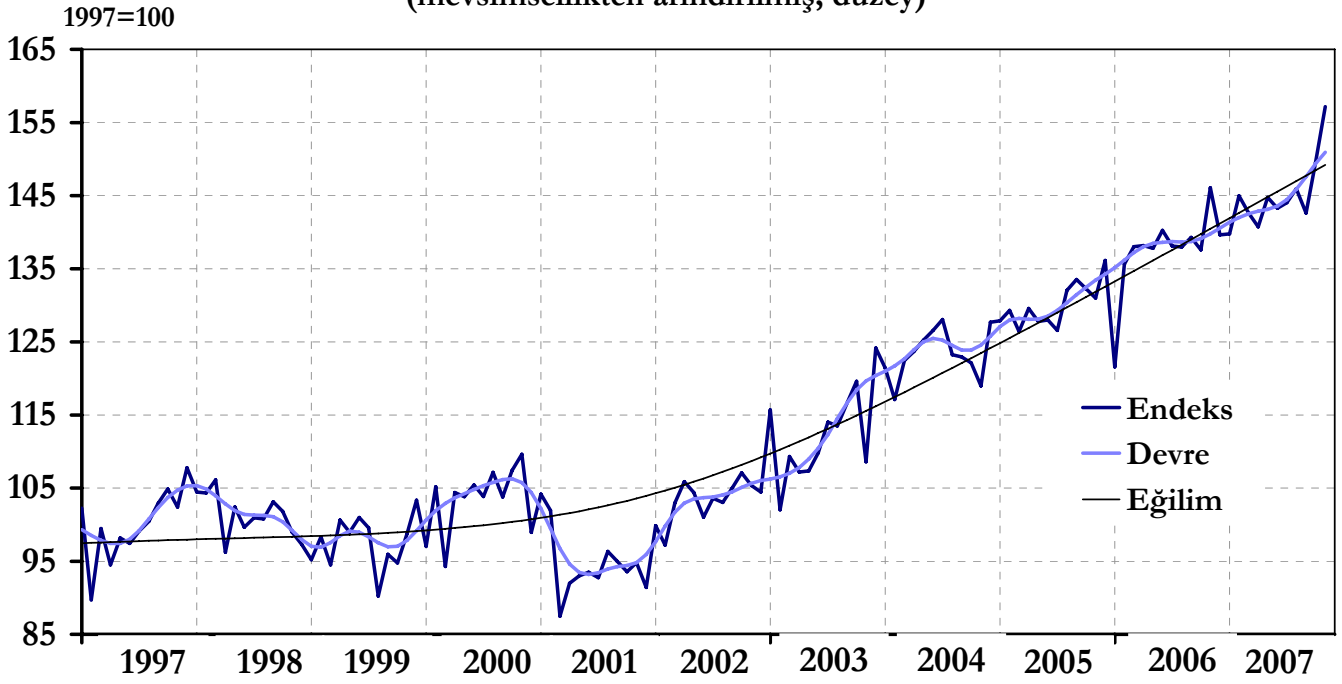
(Büyüme ve Harcama Yönlü Katkılar)

Kaynak: TÜİK

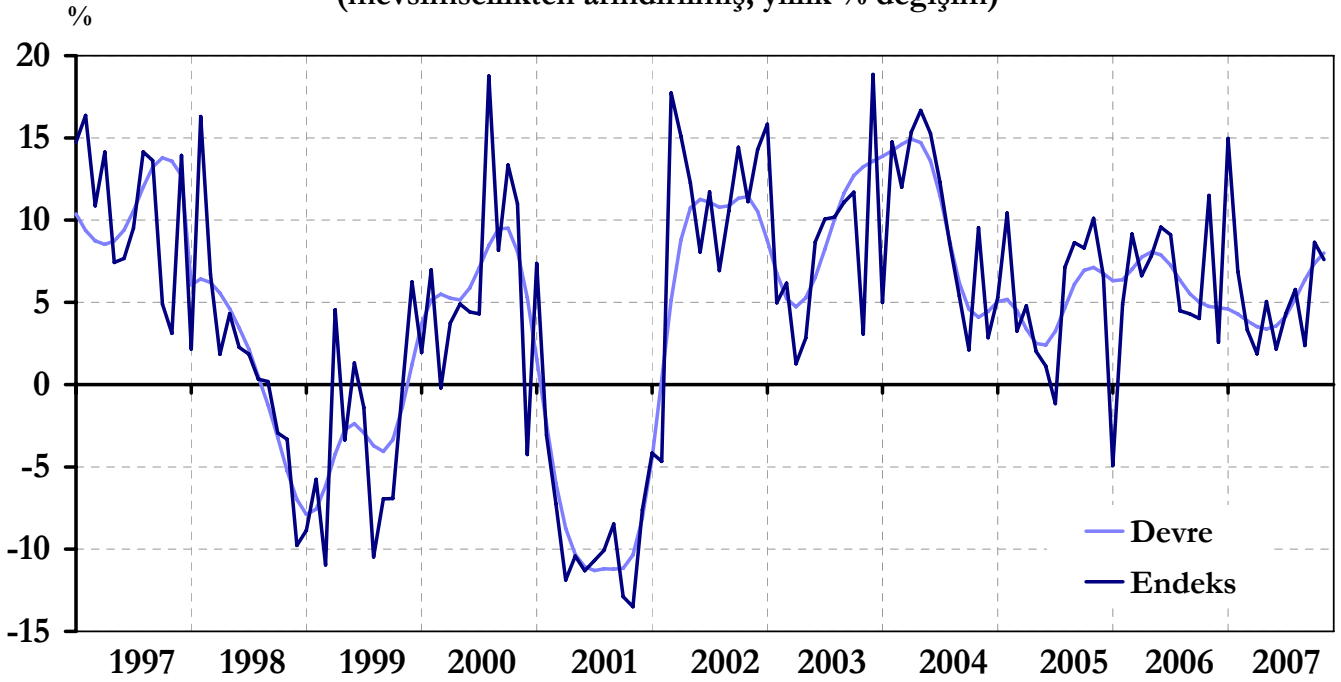

Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, düzey)

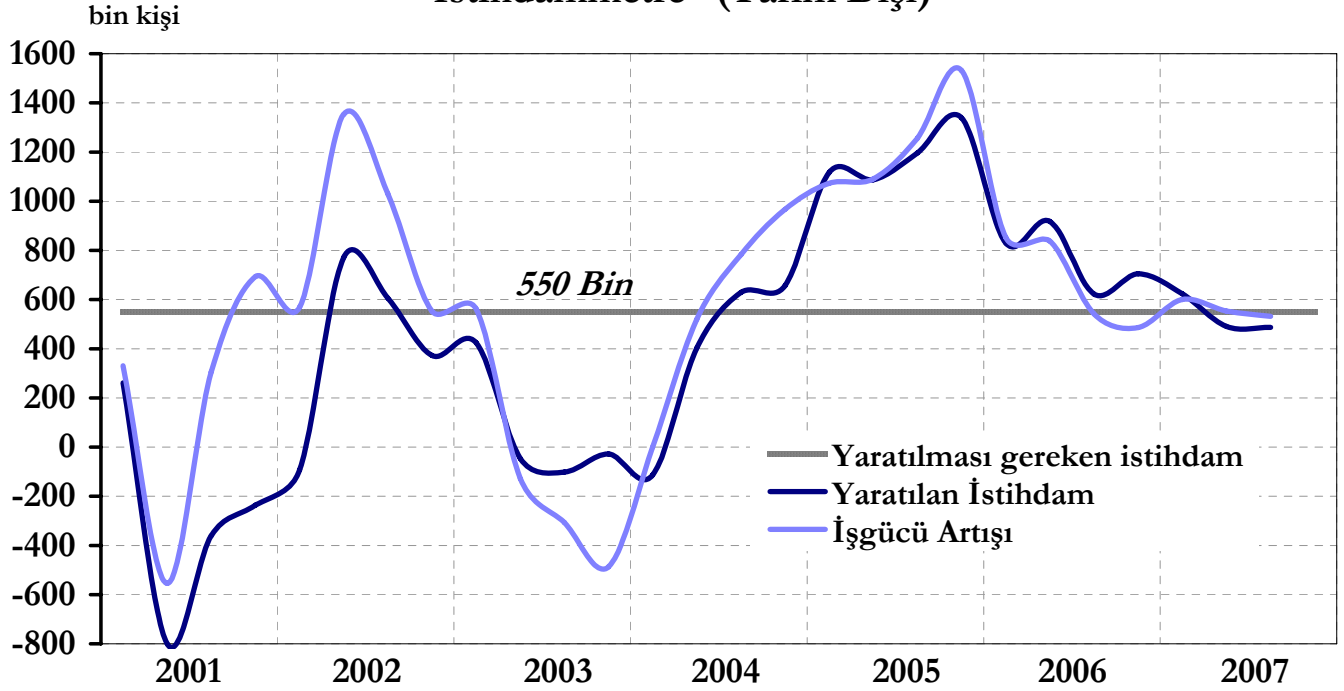
Kaynak: TÜİK

Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, yıllık % değişim)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

İstihdammetre* (Tarım Dışı)

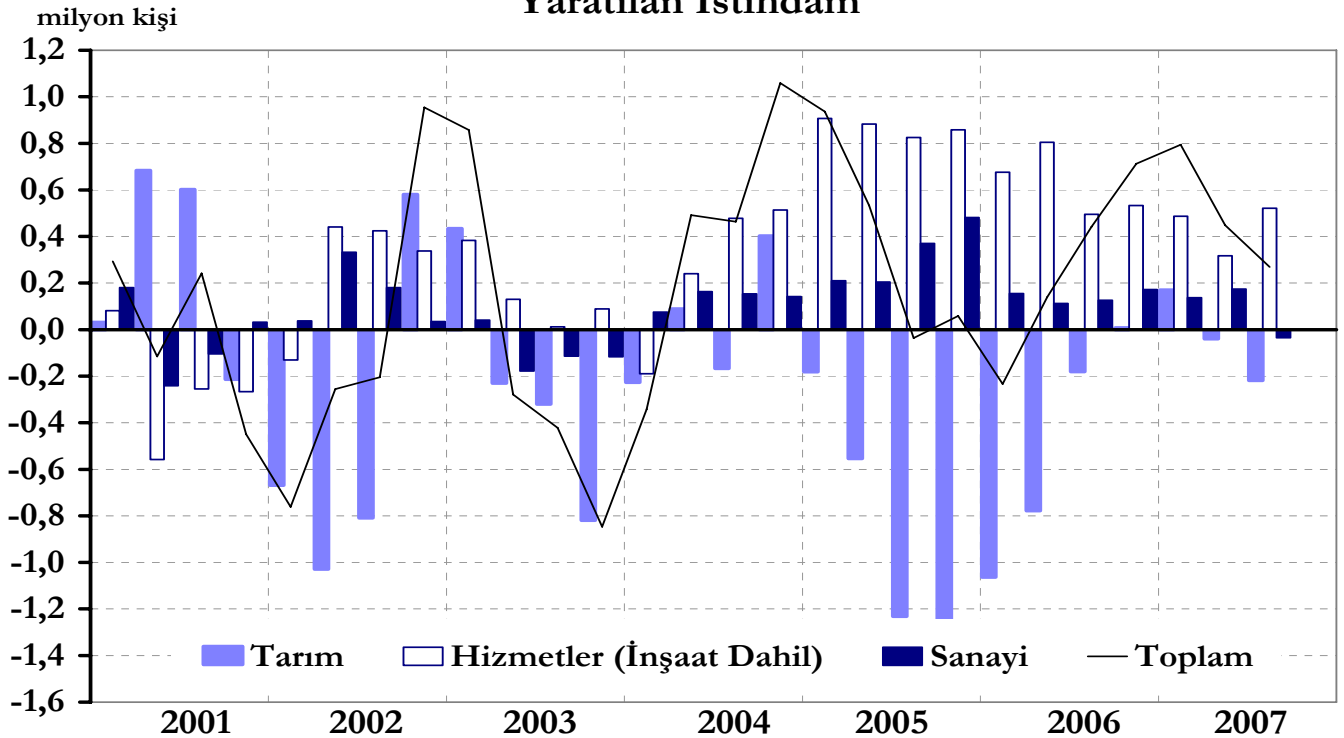

* Yıllıklandırılmış 3 aylık değişim (Bin Kişi)

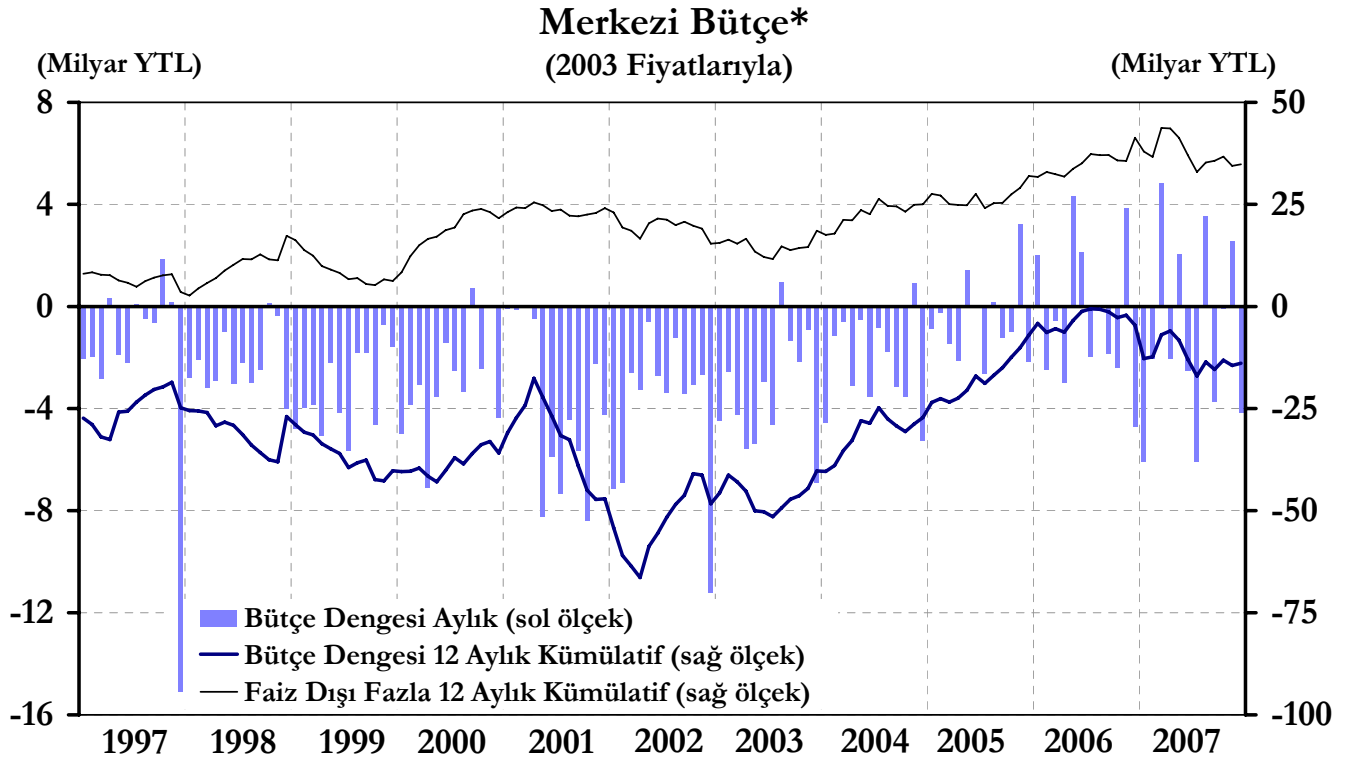
Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Yaratılması Gereken İstihdam: Yıllık yüzde 5 büyüme oranı varsayımı altında, 2002-2010 döneminde tarım-dışı sektörde işgücüne yaklaşık 6 milyon kişinin ekleneceği öngörülmektedir. 2010 yılında tarım-dışında işsiz sayısının 2,5 milyonda tutulması ve işsizlik oranının yüzde 11,5'a düşürülebilmesi için, her yıl tarım dışında 550.000 net istihdamın yaratılması zorunluluğu oraya çıkmaktadır. (*Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İşsizlik, TÜSİAD Raporu, Aralık 2002, sayfa 196*)

Yaratılan İstihdam

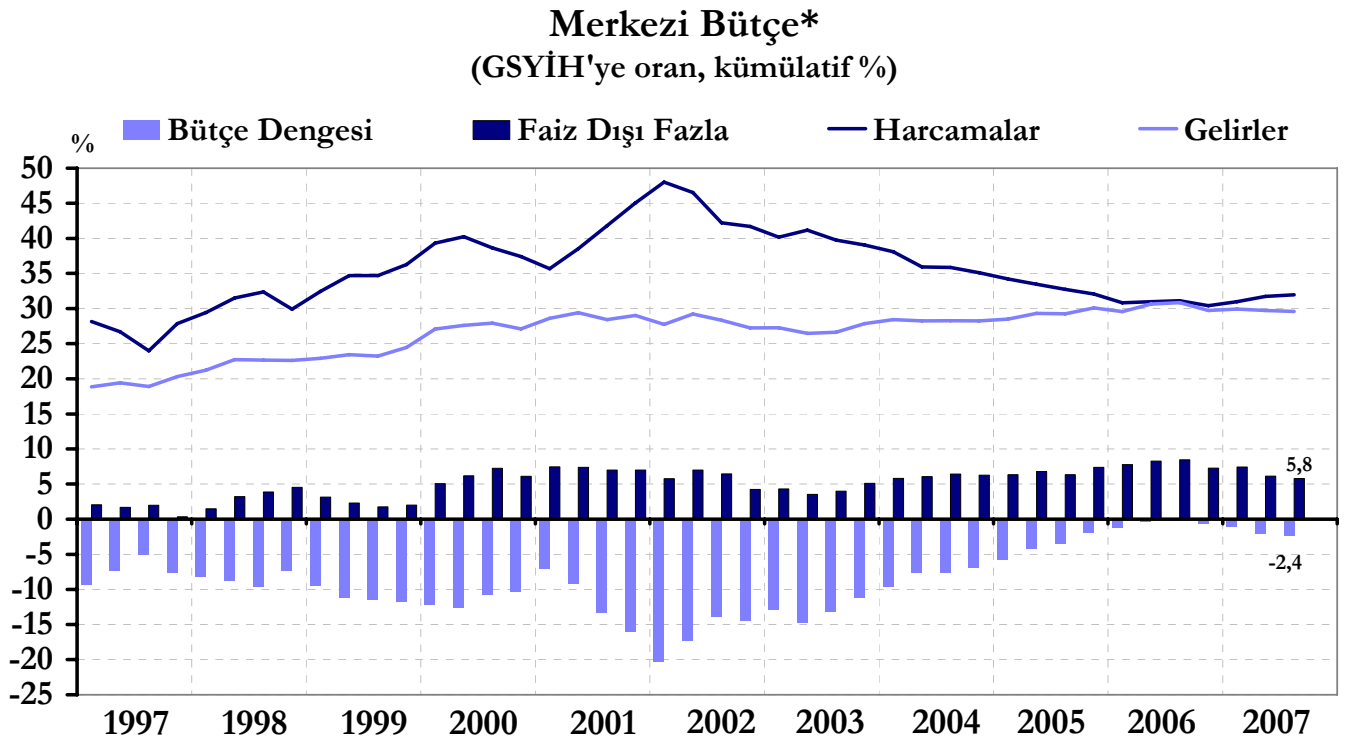

Kaynak: TÜİK

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

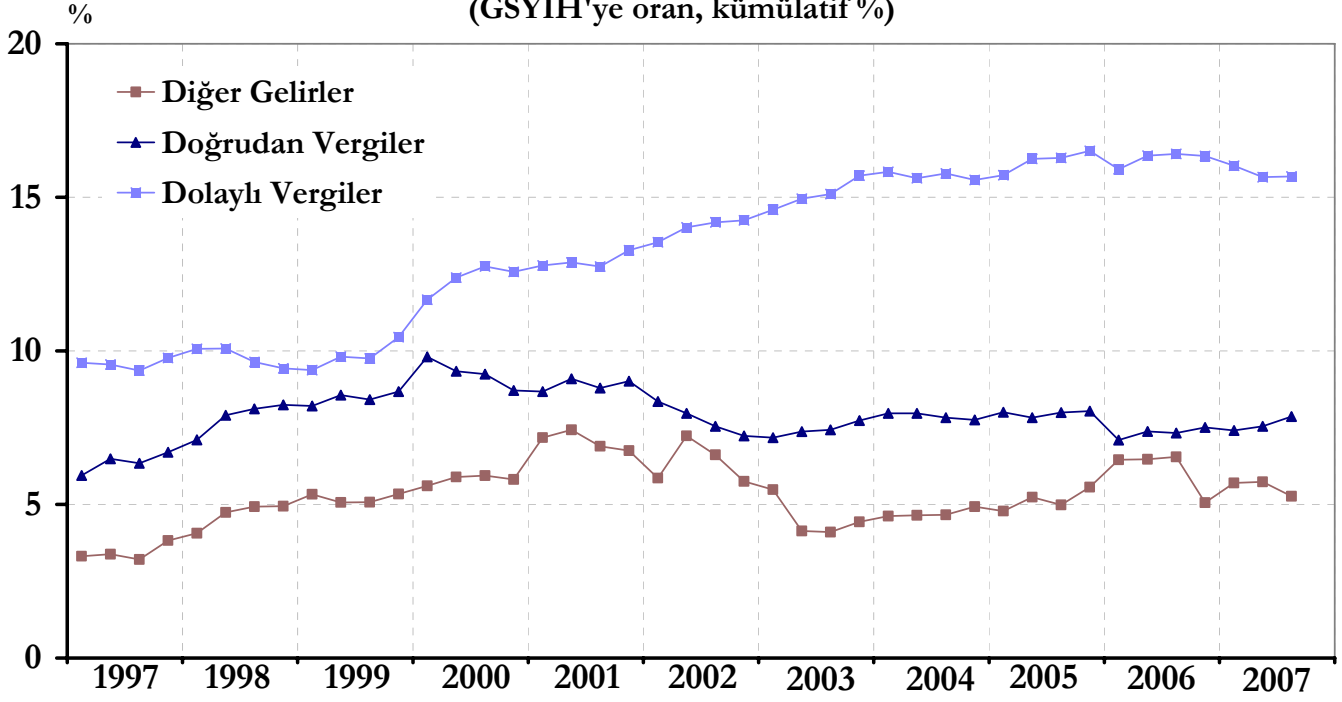
Kaynak: Hazine

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

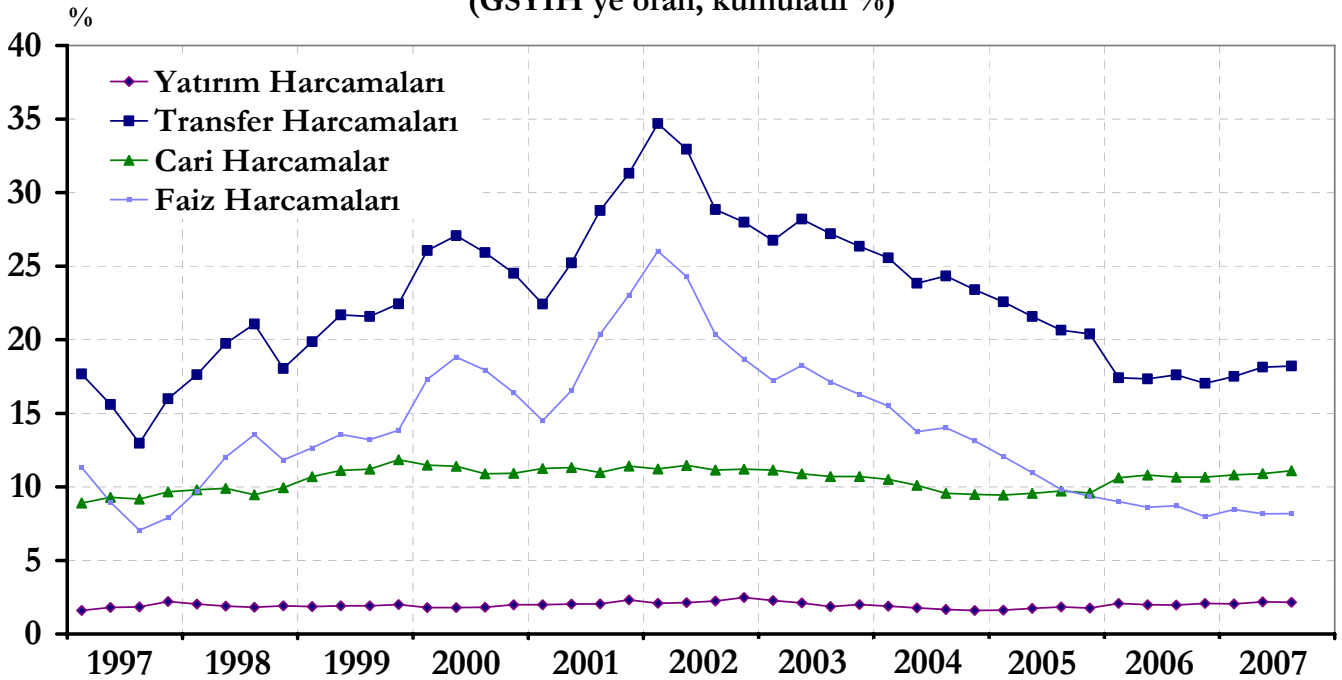
Merkezi Bütçe Gelirler*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

Merkezi Bütçe Harcamalar*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

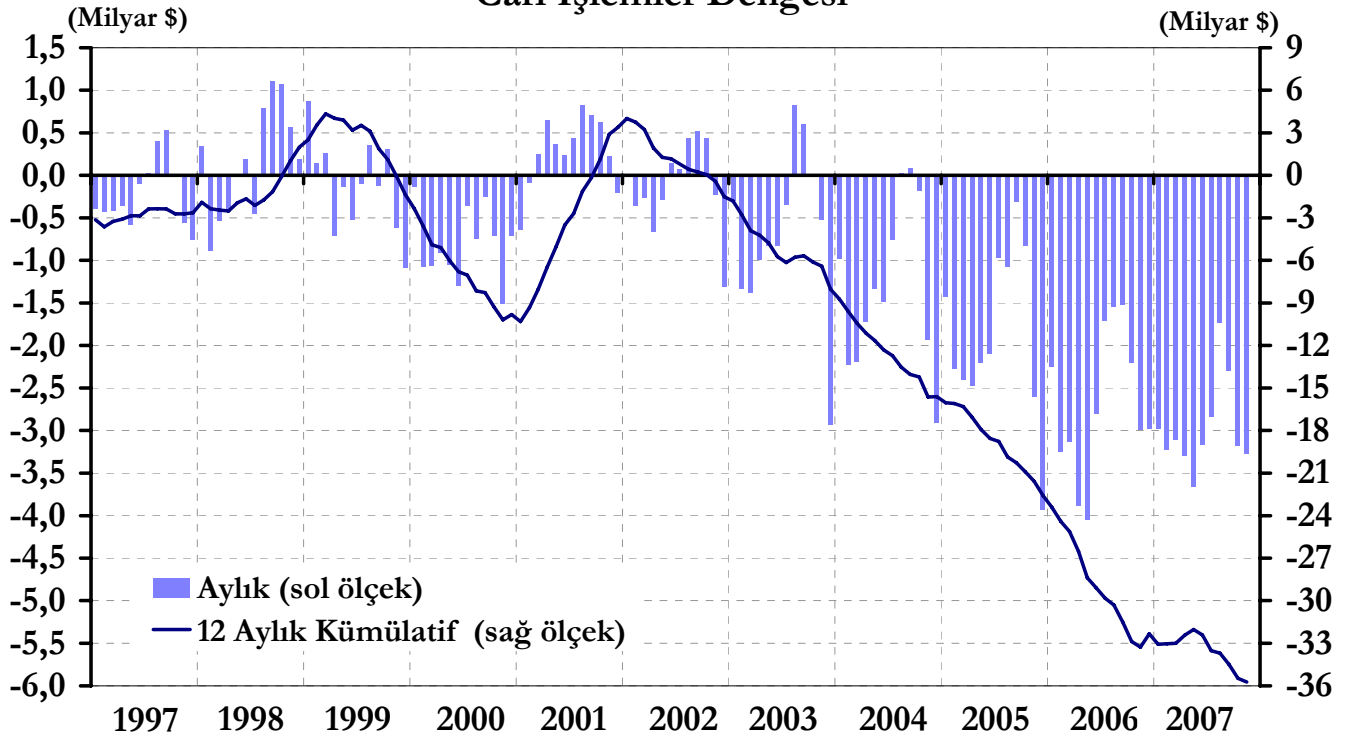

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

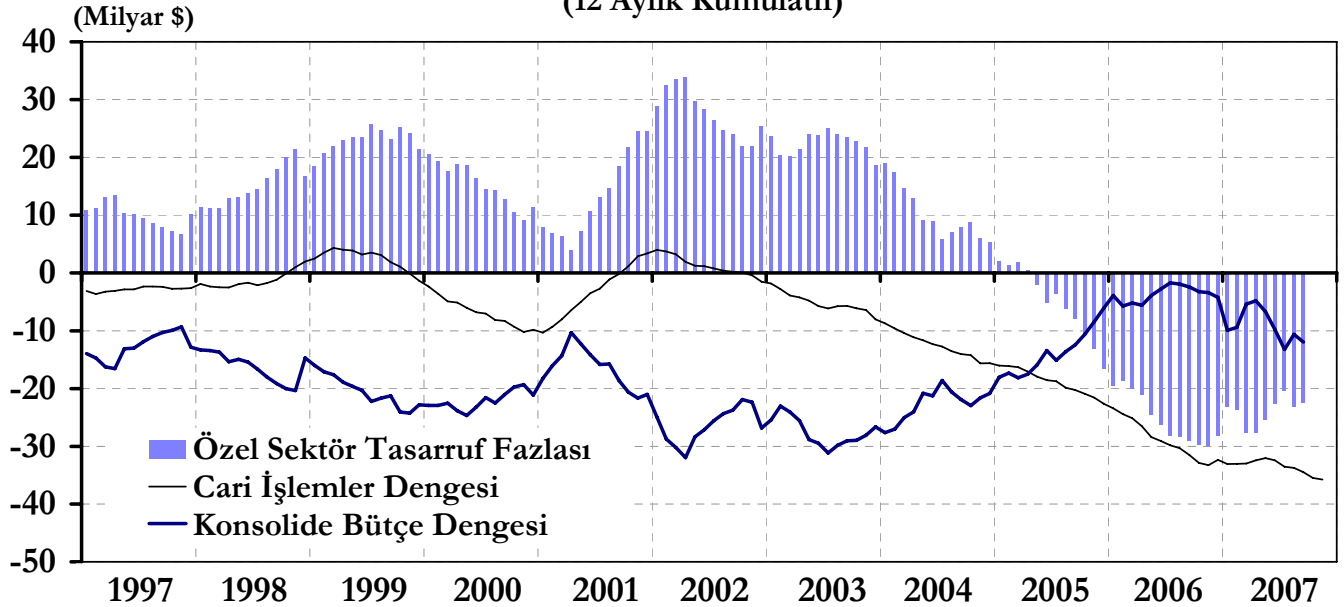

Cari İşlemler Dengesi

Kaynak: TCMB

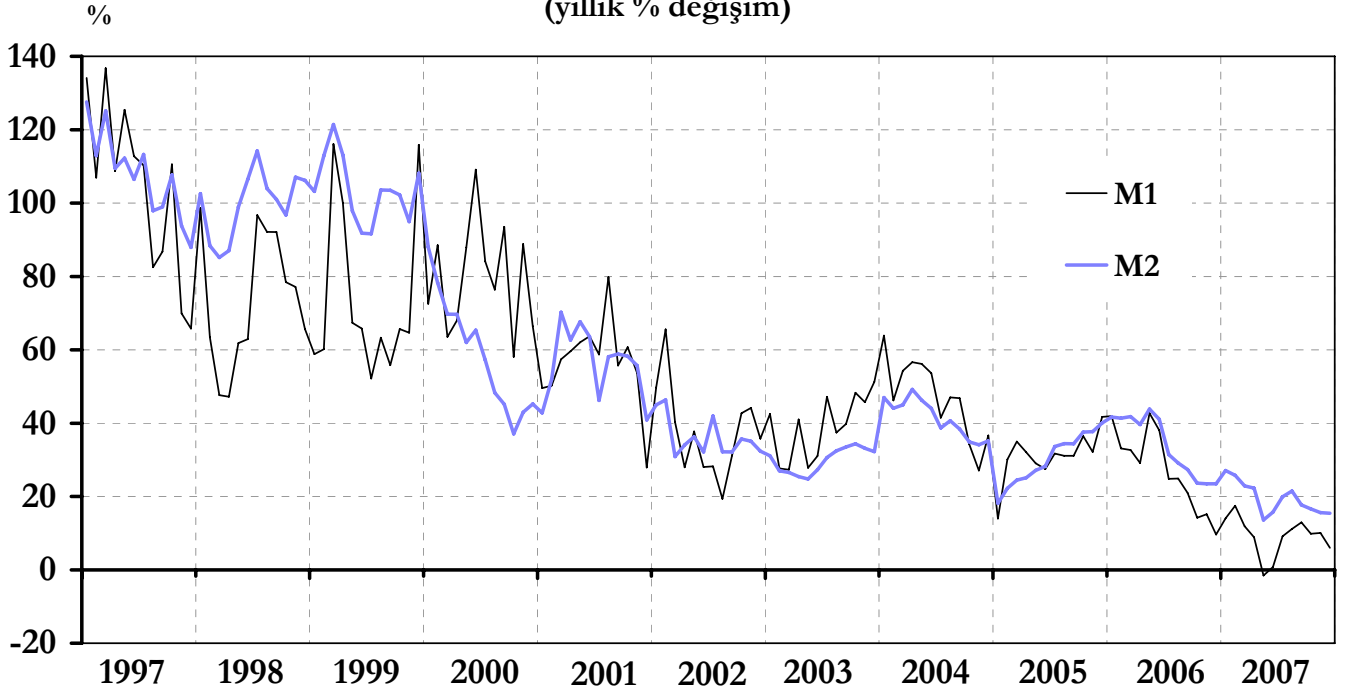
Yatırım-Tasarruf Dengesi* (12 Aylık Kümülatif)

(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı göstergesi olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin toplamı olarak hesaplanmıştır.

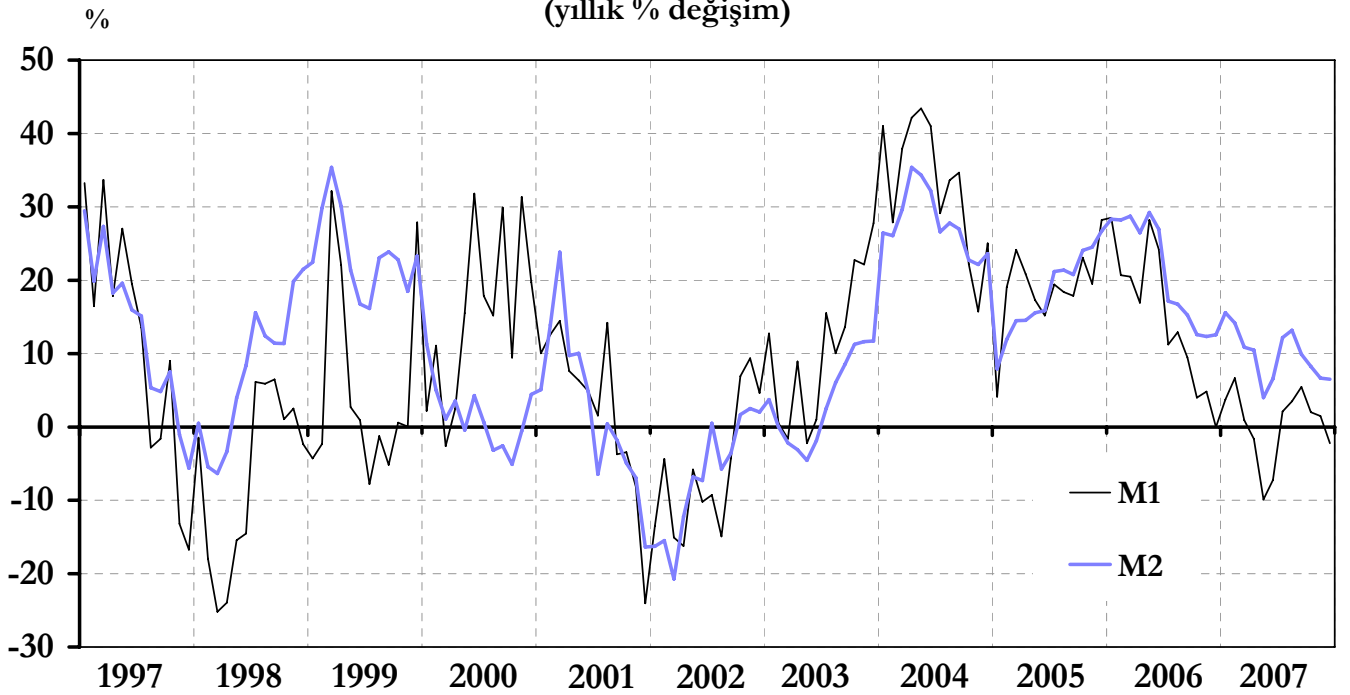
Kaynak: TCMB, Hazine

Nominal Para Arzları
(yıllık % değişim)

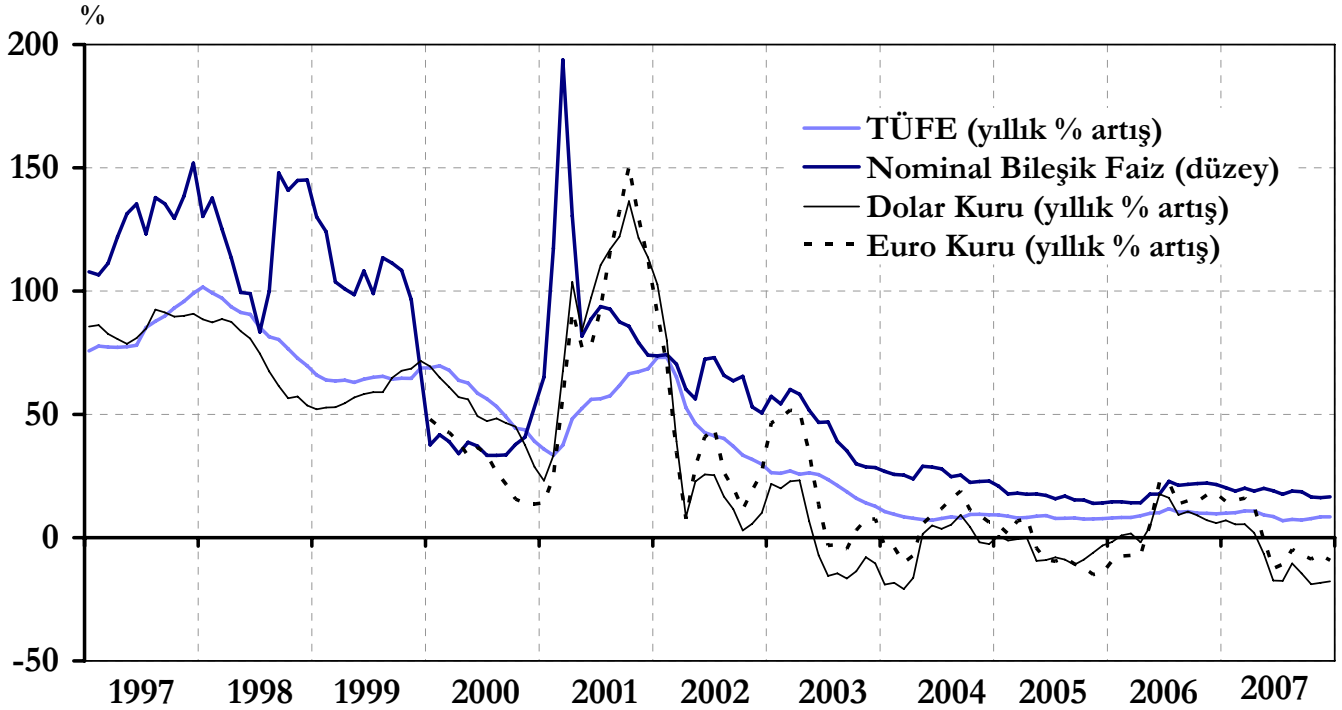
Kaynak: TCMB

Reel Para Arzları
(yıllık % değişim)

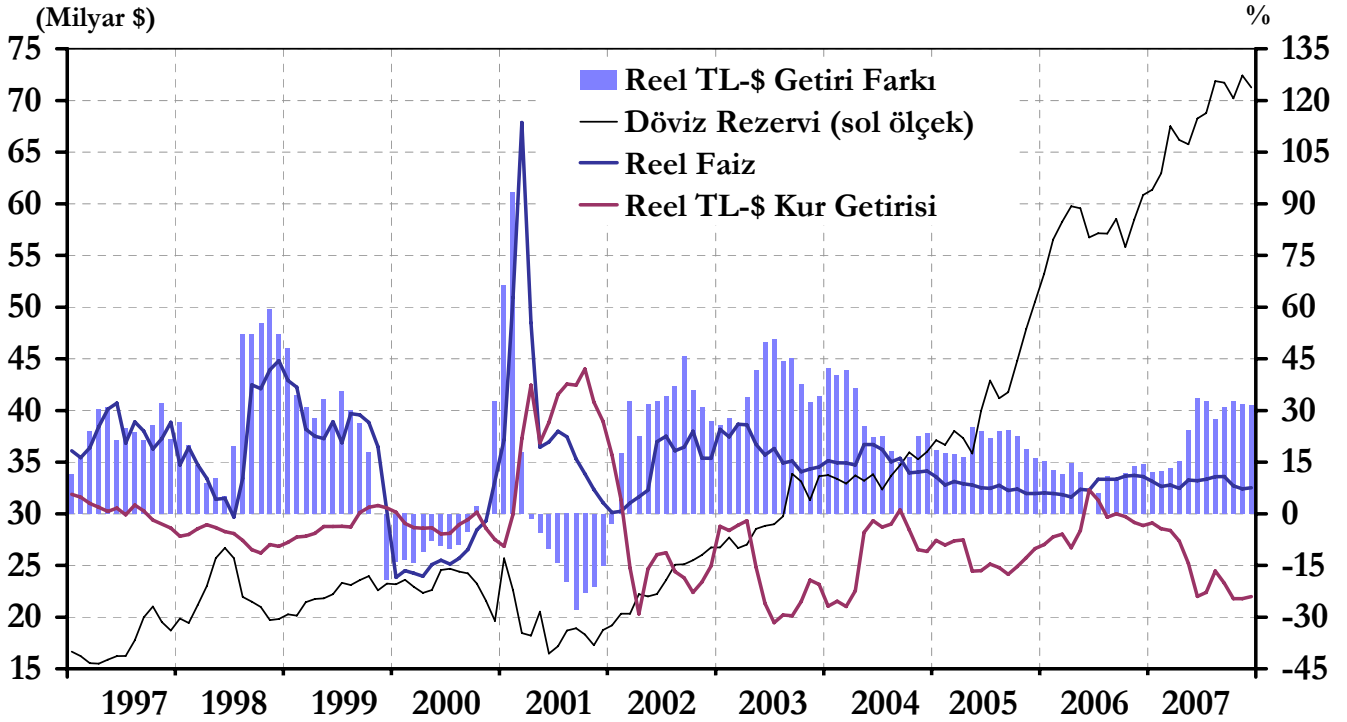
Kaynak: TCMB

Enflasyon, Nominal Faiz ve Kurlar

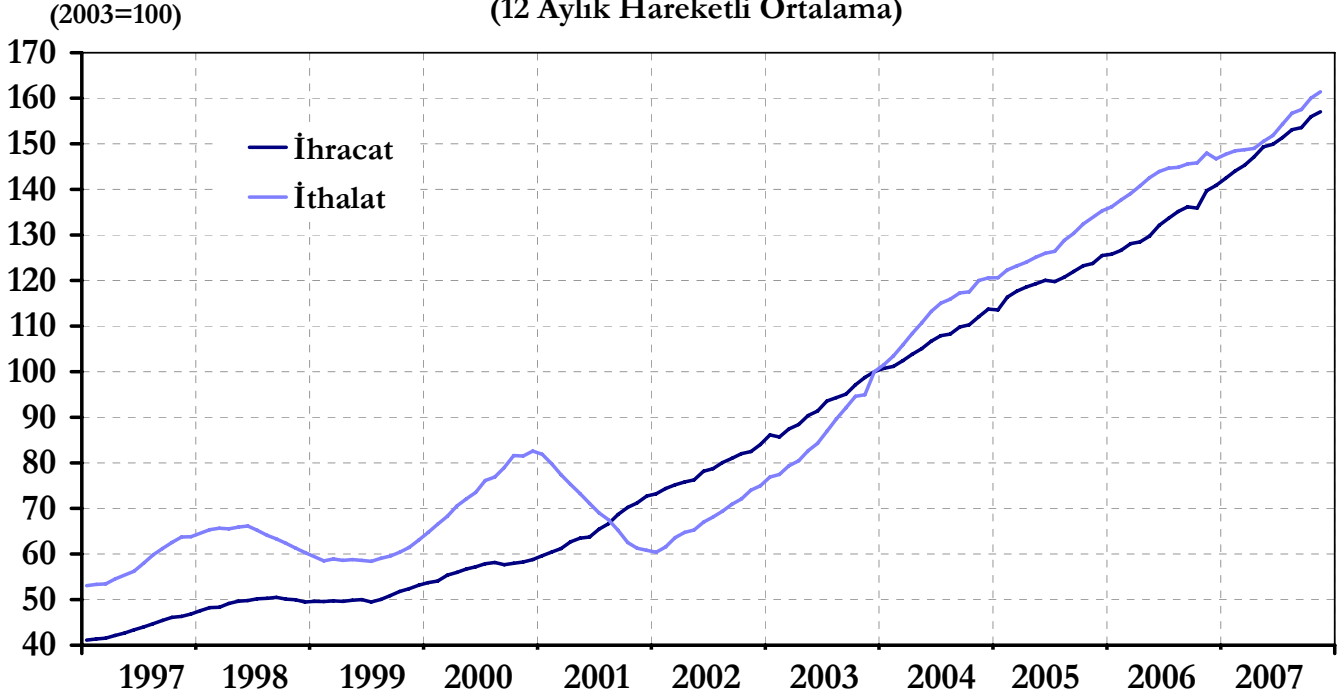
Kaynak: TÜİK, TCMB

Reel Faiz ve Merkez Bankası Döviz Rezervi

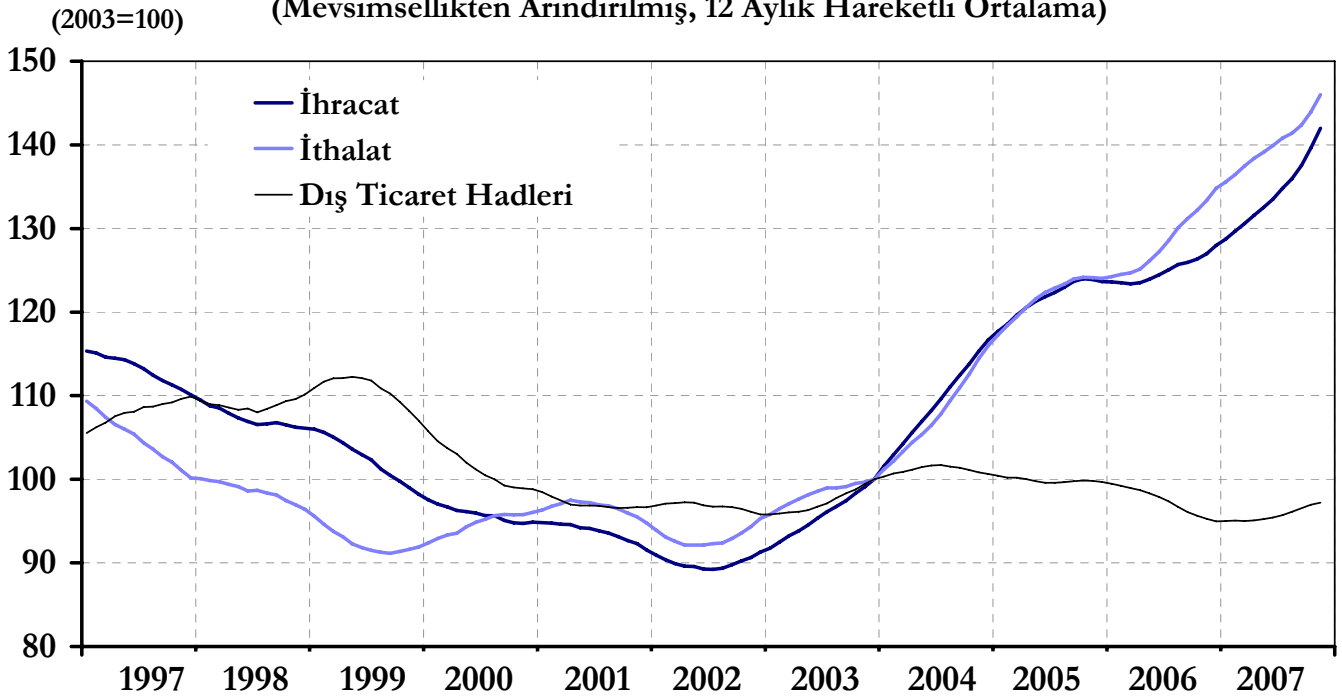
Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Miktar Endeksleri (12 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK

Dış Ticaret Hadleri ve Fiyat Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, 12 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO (Üç aylık ve yıllık ortalamalar)												
	2006				2007				2008			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2
GELİR ve FİYAT												
GSYİH (sabit fiyatlarla)	6,7	8,3	4,8	5,2	6,1	6,8	4,1	1,5	5,0	4,1	5,5	5,5
Enflasyon (TÜFE)***	8,1	9,6	10,8	9,8	9,6	10,3	9,5	7,1	8,2	8,8	9,0	8,7
GENEL BÜTÇE												
Genel Bütçe Geliri (milyar YTL)	37,8	44,3	43,3	42,0	167,4	46,1	48,7	47,0	48,7	190,5	48,0	52,0
Genel Bütçe Girdisi (milyar YTL)	39,5	41,5	47,6	44,3	172,9	49,4	51,2	53,3	53,0	207,0	53,0	55,0
Genel Bütçe Dengesi (milyar YTL)	-1,8	2,9	-4,4	-2,3	-5,5	-3,3	-2,6	-6,3	-4,3	-16,5	-5,0	-3,0
Faiz Harcamaları (milyar YTL)	11,3	11,6	14,8	8,3	45,9	16,0	10,9	15,9	6,5	49,3	14,0	13,0
Faiz Dışı Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					7,0					5,1		
Genel Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					-1,0					-2,5		
DÖVİZ KURLARI												
Nominal Döviz Kuru (YTL/\$)	1,325	1,449	1,494	1,450	1,430	1,404	1,334	1,282	1,185	1,301	1,203	1,347
Nominal Döviz Kuru*	0,3	6,8	11,9	7,3	6,6	5,9	-7,9	-14,2	-18,3	-9,0	-14,3	0,9
Real Döviz Kuru (2003=100)**	138,9	131,4	129,3	137,1	134,2	144,6	155,6	161,4	181,4	160,8	184,0	167,6
Real Döviz Kuru*	7,8	3,2	-0,9	2,3	3,1	4,1	18,4	24,8	32,3	19,8	27,2	7,7
Nominal Döviz Kuru (YTL/€)	1,594	1,822	1,904	1,871	1,798	1,839	1,798	1,760	1,715	1,778	1,740	1,847
Nominal Döviz Kuru*	-8,0	6,5	16,9	16,6	7,7	15,3	-1,4	-7,6	-8,3	-1,1	-5,4	2,7
Real Döviz Kuru (2003=100)**	130,7	118,6	114,8	120,3	121,1	125,0	130,8	133,1	141,9	132,7	144,0	138,4
Real Döviz Kuru*	17,5	3,5	-5,2	-5,8	2,1	-4,3	10,3	15,9	18,0	9,6	15,2	5,8
€/ \$	1,203	1,257	1,274	1,290	1,256	1,309	1,347	1,373	1,448	1,369	1,446	1,371
DİBS FAİZİ												
Nominal Faiz (bölüşik %)	14,0	15,6	21,0	21,9	18,1	19,8	19,3	18,4	16,4	18,5	16,0	15,3
Real Faiz (bölüşik %)	5,4	5,5	9,2	11,0	7,8	8,6	8,9	10,5	7,6	8,9	6,4	6,0
DIŞ TİCARET ve CARI İŞLEMLER												
İthalat (cif, milyar \$)	29,5	36,1	35,5	37,1	138,2	35,2	42,1	44,3	49,8	171,4	41,0	49,0
İhracat (fob, barut tic. hariç, milyar \$)	18,6	21,2	21,2	24,1	85,2	23,2	26,4	26,7	33,2	109,4	27,0	30,0
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-10,9	-14,9	-14,3	-12,9	-53,0	-12,0	-15,7	-17,6	-16,7	-61,9	-14,0	-19,0
Görünmeyen Kalemler (diğer cari) (milyar \$)	2,3	4,1	9,5	4,7	20,7	2,7	5,6	10,7	6,3	25,3	3,0	7,0
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-8,6	-10,7	-4,8	-8,2	-32,3	-9,3	-10,1	-6,9	-10,3	-36,6	-11,0	-12,0
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					-8,0					-7,4		
İthalat (cif)*	14,7	22,7	15,7	18,3	18,6	19,2	16,6	24,7	34,4	24,0	16,5	16,3
İhracat (fob, barut tic. hariç)*	7,6	16,9	15,5	21,2	16,0	24,7	24,3	25,7	37,4	28,5	16,5	13,6
İthalatın mali rakamları TÜSİAD tahminidir.												

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.

(**) Real döviz kuru endeksindeki düşüş, YTL'nin yabancı para birimleri karşısında değer kaybettiğini göstermektedir.

(***) TÜSİAD 2008 yıl sonu enflasyon tahmini %6.5'dir.

TÜSİAD: Meşrutiyet Caddesi No:46, Tepebaşı 34420, İSTANBUL. Tel: (0212) 249 19 29 – 251 53 13 Fax: (0212) 251 70 05

TÜSİAD Adına Sahibi: Arzuhan Yalçındağ **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür:** Ümit İzmen

Yayın Kurulu: Arzuhan Yalçındağ, Ferit Şahenk, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Zeynep Emre, Onur Varol

Yapım: Zeynep Emre, Onur Varol

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME'nin 19. sayısı Ocak ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tahminlere dayanılarak hazırlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2008

TÜSİAD-T/2008-124